

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W MIELCU

z dnia r.

**w sprawie Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy Domowej
w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021 - 2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.)

**Rada Miejska w Mielcu
uchwala co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021 – 2024, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Nadzór nad wykonaniem uchwały powierza się Komisji Porządku Publicznego i Regulaminowej Rady Miejskiej w Mielcu.

§ 3.

Traci moc Uchwała Nr XXVIII/303/2021 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie się Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021 – 2024.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Bogdan Bieniek

Załącznik do uchwały Nr

Rady Miejskiej w Mielcu

z dnia 2024

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021 – 2024**

Spis treści

Wprowadzenie	4
I. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	5
II. ADRESACI PROGRAMU	6
III. ZADANIA PROGRAMU	6
IV. CELE PROGRAMU	7
V. REALIZATORZY PROGRAMU	8
VI. ASPEKTY PRAWNE PROGRAMU	9
1. Podstawa prawna	9
2. Relewantne akty prawne	9
3. Uzasadnienie aktualizacji Programu	11
VII. ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ – ZAGADNIENIA TEORETYCZNE	12
1. Definicja legalna	12
2. Formy przemocy domowej	14
3. Cykle przemocy	15
4. Specyficzne cechy i zjawiska zawarte w procesie przemocy	16
5. Przemoc a zaburzenia osobowości	17
6. Strategie osób stosujących przemoc	19
7. Zjawisko przemocy wobec osób starszych	21
VIII. INSTYTUCJONALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC	25
IX. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W DOMOWEJ	29
1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dostępne badania	30
1.1. Badanie przemocy domowej w skali kraju	30
1.2. Badanie zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Mielca – 2023 r.	36
2. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dane instytucjonalne	69
2.1 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Mielec w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	69
2.2 Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	74
2.3 Działania Komendy Powiatowej Policji w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	78
2.4 Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy	80

2.5	Działania Prokuratury Rejonowej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	81
2.6	Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	81
2.7	Działania Sądu Rejonowego w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	82
2.8	Wnioski	83
X.	OBSZARY, KIERUNKI I DZIAŁANIA PROGRAMU	83
1.	Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna	84
2.	Obszar: Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej	86
3.	Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	89
4.	Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	91
XI.	MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	92
XII.	EWALUACJA	92
XIII.	ZASADY FINANSOWANIA	93
XIV.	ANALIZA SWOT ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	93
	ZAKOŃCZENIE	95
	Spis tabel	96
	Spis wykresów	98

Wprowadzenie

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024 pod zaktualizowaną nazwą „**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024**” stanowi kontynuację i rozwinięcie działań prowadzonych w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2016-2020.

Rodzina jako najmniejsza komórka społeczna i najważniejsza instytucja w życiu człowieka stanowi wartościowe środowisko socjalizacyjne i wychowawcze dla swoich członków, którzy winni odnajdywać w niej oparcie, poczucie bezpieczeństwa oraz źródło zaspakajania fundamentalnych potrzeb. Aby wszystkie te procesy przebiegały prawidłowo, życie rodzinne opierać musi się na zrozumieniu, zaufaniu oraz szacunku i miłości. Alkohol, inne używki czy uzależnienie od hazardu to tylko przykładowe czynniki dezorganizujące wzajemne relacje członków rodziny, przez które nie jest ona w stanie wypełniać podstawowych zadań społecznych. Przyczyniają się one również w znacznym stopniu do przejawiania zachowań agresywnych przez osoby dotknięte tymi nałogami. Nie są to oczywiście jedyne okoliczności implikujące przemoc domową. Zwrócić należy również uwagę na uwarunkowania wewnętrzne w postaci chociażby chorób psychicznych i zaburzeń osobowości czy zewnętrzne, jakimi może być zła sytuacja ekonomiczna, brak zatrudnienia czy też podatność na niewłaściwe wzorce przekazane przez najbliższe otoczenie.

Przemoc domowa nie jest obecnie utożsamiana wyłącznie ze stosowaniem przemocy fizycznej mężczyzny wobec kobiety czy dzieci. Zwraca się bowiem uwagę również na tzw. przemoc psychiczną, a także fakt, że zachowania agresywne mogą dotyczyć także mężczyzn ze strony kobiet. Zdarzają się również przypadki znęcania się fizycznego czy psychicznego w stosunku do rodziców, dziadków bądź innych starszych członków rodziny. Skala tego zjawiska skutkuje koniecznością wdrażania adekwatnych sposobów zapobiegania i przeciwdziałania temu zjawisku, które może dotknąć obecnie każdą rodzinę, niezależnie od statusu społecznego i jej modelu.

Uwzględniając fakt, iż przemoc domowa jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania, wymaga ona podjęcia dobrze zorganizowanych i zaplanowanych działań. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 289, 535), pozwala na podjęcie celowych, zamierzonych i jednolitych działań na rzecz zapobiegania przemocy domowej, w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej.

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Założenia przyjęte w Programie ukierunkowane są na prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych oraz działań odnoszących się bezpośrednio do osób doznających przemocy domowej, jak również osób stosujących przemoc domową, a także podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

➤ PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

Obszar ten kierowany jest do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.

➤ OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ DOMOWĄ

Obszar ten kierowany jest do osób dotkniętych przemocą domową (w tym do kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub osób niesamodzielnych).

➤ ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC DOMOWĄ

Obszar ten kierowany jest do osób stosujących przemoc domową, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.

➤ PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PRZEDSTAWICIELI PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH DZIAŁANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

Obszar ten kierowany jest do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano też przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań.

II. ADRESACI PROGRAMU

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec kierowany jest do:

- 1) Osób doznających przemocy domowej, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonków lub partnerów,
 - osób starszych,
 - osób z niepełnosprawnościami,
 - osób niesamodzielnych.
- 2) Osób stosujących przemoc domową;
- 3) Świadców przemocy domowej;
- 4) Osób i rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej;
- 5) Mieszkańców Gminy Miejskiej Mielec;
- 6) Służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

III. ZADANIA PROGRAMU

Istotnym zadaniem niniejszego Programu jest realizacja działań w zakresie:

- zapewnienia ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą domową;
- programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc domową;
- podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej;
- promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy;
- upowszechniania informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom doznającym przemocy domowej, jak i stosującym przemoc domową.

IV. CELE PROGRAMU

Cele Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024:

➤ **CEL GŁÓWNY**

Głównym celem Programu jest zminimalizowanie skali zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Mielca, ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania rozwiązań i narzędzi pomocowych, służących przeciwdziałaniu przemocy domowej, poprzez inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej.

➤ **CELE SZCZEGÓŁOWE**

Cele szczegółowe Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024, ukierunkowane są na:

- Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz pomocy osobom dotkniętym przemocą domową;
- Zwiększenie skuteczności oddziaływań na osoby stosujące przemoc domową;
- Zwiększenie poziomu kompetencji służb, przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024, zawiera podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy domowej. Wiedza na temat cech charakterystycznych przemocy oraz zjawisk jej towarzyszących skutkuje podejmowaniem odpowiednich w czasie i sposobie działań interwencyjnych wobec rodziny dotkniętej tego rodzaju kryzysem. Przemoc domowa to rodzaj specyficznego kryzysu, który dotyczy systemu rodzinnego jako całości oraz poszczególnych jej członków (każdego z osobna). Jest ona rodzajem kryzysu, którego doświadczają zarówno osoby doznające przemocy, jak i osoby stosujące przemoc. Jest to kryzys funkcjonowania rodziny, który wymaga podjęcia natychmiastowych działań.

W niniejszym Programie zawarte są dane z ogólnopolskich badań monitoringowych dotyczących zjawiska przemocy domowej oraz raport z przeprowadzonej w 2023 roku diagnozy zjawiska przemocy

domowej na obszarze Gminy Miejskiej Mielec. W niniejszym Programie przedstawione zostały również dane statystyczne instytucji pomocowych działających na terenie miasta Mielca.

V. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorem Programu jest Gmina Miejska Mielec, która koordynuje działania w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Mielec w składzie przedstawicieli: Komendy Powiatowej Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Sądu Rejonowego - Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, instytucji ochrony zdrowia i oświaty, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Prokuratury Rejonowej.

Program oprócz katalogu działań ujętych w każdym z 4 obszarów określa również wskaźniki, terminy realizacji oraz następujące podmioty odpowiedzialne za ich realizację:

1. MOPS– Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu;
2. ZI – Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Miejskiej Mielec;
3. OPiTU– Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu;
4. GKRPA– Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mielcu;
5. PIK – Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu;
6. PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu.
7. SSZ – Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Mielcu.

VI. ASPEKTY PRAWNE PROGRAMU

1. Podstawa prawna

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1-4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- opracowywanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- zapewnienie osobom dotkniętym doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

2. Relewantne akty prawne

Program realizowany jest w oparciu o następujące akty normatywne i prawne:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn.zm.);
- 2) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 289, 535),
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. 2023 poz. 165 ze zm.),
- 4) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559),
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 901),
- 6) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2022 poz. 447),
- 7) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r., poz. 171 z późn.zm.);
- 8) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r., poz. 17);

- 9) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r., poz.2809);
- 10) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r., poz. 571);
- 11) Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. 2023 poz 1304)
- 12) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz.U. z 2023 poz.1870);
- 13) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz.U. z 2023 poz. 1158);
- 14) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 poz. 1163).
- 15) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. z 2023 poz. 1166).
- 16) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecka w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowaniu decyzji o zapewnieniu tej ochrony (Dz.U. z 2023 poz. 1807).

Program jest spójny z:

- 1) Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030;
- 2) Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie;
- 3) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Mielca;
- 4) Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Mielca.

3. Uzasadnienie aktualizacji Programu

Po uchwaleniu niniejszego Programu zaistniało szereg przesłanek, które złożyły się na konieczność zaktualizowania jego postanowień tak, aby w pełni spełniał on swoje cele w zamierzonym wymiarze czasowym. Na potrzebę dostosowania celów Programu do nowych realiów prawno-społecznych panujących w 2023 i 2024 r. złożyły się dwa aspekty:

1) nowelizacje aktów prawnych wpływające na zasadniczy kształt regulacji krajowego systemu przeciwdziałania przemocy, które wprowadzono na podstawie:

- Ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 289);
- Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535);
- Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1606).

2) przyjęcie w ślad za ww. nowelizacjami nowego Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030, a co za tym idzie pojawiła się konieczność zapewnienia spójności niniejszego Programu z nowym Programem Rządowym.

Dwa podane wyżej czynniki implikują w szczególności konieczność dostosowania terminologii i zakresu działań objętych niniejszym Programem do nowych pojęć i definicji legalnych, stąd niniejszemu dokumentowi nadano zaktualizowaną nazwę „Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021 – 2024”.

Charakterystyka nowych pojęć legalnych w polskim systemie przeciwdziałania przemocy została przedstawiona w następnym rozdziale.

VII. ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ – ZAGADNIENIA TEORETYCZNE

1. Definicja legalna

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535) weszła w życie w zasadniczej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez przemoc domową rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Natomiast w myśl nowej definicji osoba doznająca przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 2) to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoby wspólnie zamieszkujący i gospodarujący oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

h) małoletni

– wobec których jest stosowana przemoc domowa

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 2).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

W obszarze badań psychologicznych przemoc domowa rozumiana jest jako działania lub zaniechania osób stosujących przemoc, dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a przede wszystkim w ich życie lub zdrowie (fizyczne lub psychiczne). Działania te lub zaniechania powodują u osób krzywdzonych szkody lub cierpienie. Intencjonalność rozumiana jako zamiar wyrządzenia krzywdy nie jest warunkiem koniecznym, aby dane zachowanie uznać za przemoc. Celem intencjonalnego działania osoby stosującej przemoc jest kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy, a dopiero konsekwencją są różnego rodzaju szkody osobiste.

Przemoc charakteryzuje się tym, iż jest:

➤ **INTENCJONALNA**

Jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.

➤ **OPARTA NA ASYMETRII SIŁ**

W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy w różnych obszarach.

➤ **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE OFIARY**

Sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).

➤ POWODUJE CIERPIENIE I SZKODY

Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony

2. Formy przemocy domowej

Tabela 1. Rodzaje przemocy i związanych z nimi zachowań

Rodzaje przemocy	Katalog potencjalnych zachowań
PRZEMOC FIZYCZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni lub innych niebezpiecznych narzędzi, porzucenie w niebezpiecznej okolicy, wyrzucanie z samochodu, gaszenie papierosa na osobie, nieudzielanie koniecznej pomocy i in.
PRZEMOC PSYCHICZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę okazywania uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), szantażowanie zabójstwem, przekonanie o swojej bezkarności i in.
PRZEMOC SEKSUALNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, poniżanie możliwości, obśmiewanie, wymuszanie oglądania pornografii i powtarzania zachowań tam stosowanych i in.
PRZEMOC EKONOMICZNA (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb członków rodziny, niełożenie na utrzymanie, wobec osób, których istnieje taki obowiązek, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych, oraz ich sprzedawanie i inne.

ZANIEDBYWANIE (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. niezaspakajanie podstawowych potrzeb zarówno fizycznych (właściwe odżywianie, ubieranie, ochrona zdrowia, edukacja itp.) jak i psychicznych (poczucie bezpieczeństwa, miłość, troska i in.)
CYBERPRZEMOC (dotyczy dorosłych i dzieci)	Np. publikowanie w Internecie poniżających filmów lub zdjęć; publikowanie ośmieszających, wulgarnych, komentarzy i postów; włamania na konta serwisów społecznościowych; flood, czyli nękanie wiadomościami w komunikatorze, telefonami i SMS-ami.
Inne	zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków

3. Cykle przemocy

Istotą przemocy domowej jest fakt, że nie jest to czyn jednorazowy. Bardzo często przemoc ma kilku- lub kilkunastoletnią historię.

Wyróżniamy trzy fazy powtarzającego się cyklu:

➤ **FAZA NARASTANIA NAPIĘCIA**

W tej fazie sprawca jest zazwyczaj poirytowany, napięty, czepia się o wszystko. Ofiara stara się go uspokajać poprzez spełnianie zachcianek i nawet najtrudniejszych zadań wierząc, że wreszcie usunie przyczynę irytacji i zapobiegnie jej narastaniu. Energia ofiary jest skoncentrowana na wszystkich, możliwych działaniach, które pozwoliłyby uniknąć kolejnej awantury. Prawda jest taka, że ofiara nie może nic zrobić by uniknąć kolejnej fazy oraz czuć się odpowiedzialna za zachowanie sprawcy.

➤ **FAZA OSTREJ PRZEMOCY**

W tej fazie sprawca staje się gwałtowny, wpada w furję. Znajdując w zachowaniu ofiary pretekst dla siebie wywołuje awanturę używając poza przemocą fizyczną również innych form. Ofiara może być wtedy poważnie pobita, zraniona, czasem jest zagrożone jej życie. Wtedy najczęściej ofiara decyduje się na szukanie pomocy.

➤ **FAZA MIODOWEGO MIESIĄCA**

W tej fazie sprawca okazuje skruchę i miłość zwłaszcza, gdy ofiara ujawni prawdę na zewnątrz. Sprawca zaczyna się wtedy zachowywać tak jak ofiara tego sobie życzy. Ofiara ma wówczas do czynienia

z przeprosinami sprawcy, który obiecuje poprawę tłumacząc często, że nie pamięta aktu przemocy. Jest czuły i troskliwy, zapewnia o swojej miłości. Do przeprosin sprawca często dodaje prezenty i własne łzy, czemu ofiara nie może się oprzeć. Sprawca i ofiara zachowują się jak świeżo zakochana para. Ofiara zaczyna wierzyć w to, że partner się zmienił i że przemoc była jedynie incydentem. Czuje się kochana, myśli, że jest dla niego ważna i znowu go kocha.

Konsekwencje fazy miodowego miesiąca:

- faza miodowego miesiąca zatrzymuje ofiarę w cyklu przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz;
- jednak faza miodowego miesiąca mija i znowu rozpoczyna się faza narastania napięcia;
- faza miodowego miesiąca niesie zagrożenie, ponieważ przemoc w następnym cyklu bywa gwałtowniejsza;
- w tej fazie ofiara przemocy najczęściej nie szuka pomocy a te osoby, które wcześniej podjęły jakieś kroki wycofują się z przekonaniem, że osoba stosująca przemoc dotrzyma danego słowa.

4. Specyficzne cechy i zjawiska zawarte w procesie przemocy

W rodzinach, w których ma miejsce przemoc domowa, można zaobserwować różnego rodzaju zjawiska typowe dla okoliczności przemocy. Występują one najczęściej w postaci sprzężonej.

Zjawiska typowe dla przemocy domowej to:

- MECHANIZM BŁĘDNEGO KOŁA

Polega na powielaniu schematu postępowania nawet w kolejnych pokoleniach. Dzieci pochodzące z rodzin, w których doświadczaly przemocy wchodzą w związki przemocowe, powielając utarty schemat doświadczania przemocy.

- PUŁAPKA PSYCHICZNA

Osoba doświadczająca przemocy, czując się odpowiedzialna za charakter związku, w którym żyje, usprawiedliwia postępowanie osoby stosującej przemoc i swoje, wskazuje na pozytywne strony swoich działań nakierowanych na utrzymanie związku, wykazuje, że bez jej zaangażowania emocjonalnego, bez podejmowania wysiłku sytuacja byłaby gorsza.

- PUŁAPKA SYTUACYJNA

Osoba, która doświadcza przemocy, uznaje, że pozostanie w związku przemocowym, dostarcza jej korzyści i dużo by straciła, gdyby z niego wyszła. Wynika to z poczucia braku innych możliwości, a także z lęku o przyszłość: że sobie nie poradzi, że druga strona może się zemścić, że znajduje się w sytuacji bez wyjścia.

➤ PUŁAPKA LĘKU

Osoba będąca w związku, w którym doświadcza przemocy, odczuwa znaczny lęk. Osoba ta wyobraża sobie różne rzeczy, które mogą mieć miejsce, kiedy odejdzie od osoby stosującej przemoc. Nierzadko dla osób doświadczających przemocy doświadczenie tego lęku jest bardzo silne i wolą one pozostać w sytuacji, która jest dla nich znana i wobec, której wypracowały już mechanizmy adaptacyjne. Niekiedy – paradoksalnie – przeżywają tę sytuację jako bardziej bezpieczną niż nowa sytuacja.

➤ PUŁAPKA WYUCZONEJ BEZRADNOŚCI

Osoba dotknięta przemocą nierzadko wykazuje się brakiem wiary w swoje możliwości oraz brakiem umiejętności oceny sytuacji i swoich zdolności do poradzenia sobie w różnych okolicznościach. Niekiedy przewidywanie porażki nosi cechy generalne: osoba nie jest w stanie poradzić sobie psychicznie czy fizycznie z danym zagadnieniem, nie widzi alternatyw dla swojej sytuacji, wykazuje „czarno-białe” myślenie, ocenia sytuację jako „bez wyjścia” albo zmierzająca jedynie do klęski, wykazuje się chroniczną, narastającą bezradnością, myśleniem bez nadziei i brakiem poczucia sensu w planowaniu i podejmowaniu różnych działań.

➤ SYNDROM SZTOKCHOLMSKI

To zjawisko polegające na identyfikacji osoby doznającej przemocy z osobą stosującą przemoc. Dodatkowo pojawia się sympatia dla osoby stosującej przemoc oraz powstaje więź emocjonalna. Osoba doznająca przemocy wykazuje zrozumienie dla postaw sprawcy, usprawiedliwia jego działania itp. Pomiędzy osobą stosującą przemoc a osobą doznającą przemocy powstaje więź wynikająca z konsekwentnych i specyficznych oddziaływań osoby stosującej przemoc wobec ofiary (tzw. „pranie mózgu”). Działania te wpływają na zmianę percepcji funkcjonowania osoby doznającej przemocy i tym samym na jej doświadczenia relacji z osobą stosującą przemoc.

5. Przemoc a zaburzenia osobowości

Zdrowa osobowość

- radzi sobie ze stresem w sposób zróżnicowany i elastyczny;
- elastycznie przyjmuje role społeczne, wie, kiedy wykazać się inicjatywą, a kiedy dostosować;

- wykazuje elastyczną zmienność reakcji i zachowań;

Zaburzona osobowość

- wykazuje tendencję do stosowania tych samych strategii, pogarszając tylko swoją sytuację;
- jest niezdolna do elastycznej adaptacji; posiada ograniczoną liczbę strategii i zachowań, uparcie je powielając;
- powtarza swoje wątki dominujące, nawarstwiając swoje problemy, tworząc błędne koło;

Styl osobowości a osobowość antyspołeczna

Wiele cech, które w przerysowanej formie charakteryzują osobowość antyspołeczną ma swoje adaptacyjne odpowiedniki:

- samodzielność
- ambicja
- gotowość do podejmowania rywalizacji
- konstruktywne dążenie do bycia indywidualnością i samostanowienia

Cechy te wyznaczają normę stylu, określają osoby niezależne, ryzykujące, poszukujące przygód.

Styl osobowości antyspołecznej

- preferuje prace jako wolny strzelec, utrzymuje się z powodzeniem dzięki swoim talentom, umiejętnościom, pomysłowości i intelektowi;
- skłonny do życia z własnym wewnętrznym systemem wartości; normy społeczne wpływają na niego w niewielkim stopniu;
- w okresie dojrzewania pełen temperamentu, skłonny do wyrządzania szkód i zakłócania spokoju;
- skłonny do finansowej hojności;
- zdolny do planowania i angażowania się, jednak tylko przez ograniczony okres;
- elokwentny, obdarzony talentem zjednywania sobie przyjaciół;
- zwykle śmiały, zuchwały i twardy; potrafi stawić czoło tym, którzy go wykorzystują;
- zwykle nie przejmuje się innymi, oczekuje, że będą się troszczyć sami o siebie;

- ma silny popęd seksualny, jednak mimo pożądania wielu partnerów może pozostawać w monogamii;
- skłonny do życia chwilą, rzadko miewa poczucie winy;

Osobowość antyspołeczna

- niezdolny do stałej aktywności zawodowej;
- niezdolny do podporządkowania się normom społecznym; skłonny do zachowań niezgodnych z prawem i czynów antyspołecznych;
- drażliwy i agresywny, co znajduje wyraz w bójkach lub napaściach;
- mający stałe niepowodzenia w dotrzymanywaniu zobowiązań finansowych;
- niezdolny do planowania, działający impulsywnie;
- pozbawiony szacunku dla prawdy, co przejawia się ustawicznymi kłamstwami, oszukiwaniem innych osób dla osobistego zysku lub przyjemności;
- nie zważa na niebezpieczeństwo własne i innych;
- niezdolny do pełnienia funkcji odpowiedzialnego rodzica lub opiekuna;
- niezdolny do utrzymywania monogamicznej relacji przez dłuższy okres;
- charakteryzujący się brakiem wyrzutów sumienia; łatwo usprawiedliwiający krzywdę uczynioną innym;

6. Strategie osób stosujących przemoc

Osoba stosująca przemoc domową znajduje wiele logicznych wyjaśnień swojego postępowania. Najczęściej jest przekonana o słuszności takich zachowań i postrzega siebie jako człowieka robiącego różne rzeczy w imię sprawiedliwości czy w trosce o dobro innych ludzi. Wiele osób stosujących przemoc wie, że takie zachowania są niewłaściwe – w przeciwnym razie nie staraliby się tak bardzo ich ukrywać. Czasami myślą o tym, aby zmienić swoje zachowanie, ale bez profesjonalnej pomocy z zewnątrz właściwie nie jest to możliwe, ponieważ przemoc jest źródłem wzmocnień, daje poczucie władzy i przewagi nad innymi ludźmi.

Osoby stosujące przemoc potrafią skutecznie manipulować nie tylko swoimi ofiarami, ale także otoczeniem czy osobami próbującymi interweniować. Do zmniejszenia wagi popełnionych czynów osoba stosująca przemoc potrafi wykorzystywać różne strategie. Dotyczą one głównie sposobów

redukowania lęku i zmniejszania poczucia winy przed popełnieniem czynu zabronionego przez prawo oraz osłabiania a czasem nawet całkowitego wyeliminowania wyrzutów sumienia.

Strategie jakie przyjmują osoby stosujące przemoc to:

Kwestionowanie odpowiedzialności

Osoba stosująca przemoc przekonuje siebie i próbuje przekonać innych, że ulega jakimś siłom zewnętrznym, nad którymi nie panuje. Próbuje wmówić interweniującym policjantom czy innym zainteresowanym osobom, że to był wypadek, a więc działanie przypadkowe, niezamierzone.

Kwestionowanie szkody

Osoba stosująca przemoc nie kwestionuje odpowiedzialności, nie zaprzecza, że ona to zrobiła, ale próbuje przekonać siebie i innych, że nic wielkiego się nie stało. Osobom interweniującym często usiłuje wmówić, że pokłócili się, on ją tylko trochę popchnął, a ona się przewróciła; mówi co prawda domownikom, że ich pozabija, ale to przecież tylko słowa.

Kwestionowanie ofiary

Osoba stosująca przemoc nie neguje ani odpowiedzialności, ani szkody, odbiera natomiast prawo ludziom, którzy ucierpieli, do nazywania siebie ofiarami swoich czynów. Swoje zachowanie przedstawia jako akt słusznej zemsty, kary. Osoba doznająca przemocy przedstawiana jest jako ktoś, kto zasłużył na ukaranie.

Potępienie potępiających

Osoba stosująca przemoc odbiera potencjalnym osobom oceniającym jej czyn prawo do oceniania w ogóle. Chodzi tu głównie o odwrócenie uwagi od tego, co zrobiła i skierowanie jej na motywy czy zachowania osób, które mogą ją ocenić, potępić, osądzić. Osoby interweniujące słyszą często, że bicie nie jest czynem nagannym – „przecież wszyscy tak robią”.

Odwoływanie się do wyższych racji

Osoba stosująca przemoc uznaje konieczność poświęcenia jednego dobra w imię innego działania w stanie wyższej konieczności. Osoby interweniujące mogą usłyszeć, że ofiary są bite zapobiegawczo, często są również komentarze, że bicie dzieci to dobra metoda wychowawcza.

Przemoc domowa jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się po latach w sferze emocjonalnej, a w przypadku małoletnich w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Przemoc zagraża zdrowiu i życiu, niesie cierpienie fizyczne jak również psychiczne u osób, które najczęściej latami doświadczają krzywdzenia, znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodziny, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju wszystkim członkom rodziny, szczególnie dzieciom. Niesie za sobą ryzyko dziedziczenia zachowań przemocowych lub stawania się w przyszłości osobą krzywdzoną. Pewne wzorce zachowań ulegają powieleniu w życiu dorosłym. Rodziny takie stają się niewydolne, jeśli chodzi o pełnienie przez nie podstawowych funkcji, izolują się społecznie. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań, mających na celu zapobieganie i zwalczanie zjawiska przemocy domowej, którego zasadniczymi elementami są instytucje i profesjonaliści niosący pomoc rodzinom i osobom uwikłanym w przemoc w środowisku rodzinnym.

7. Zjawisko przemocy wobec osób starszych

Starzenie się organizmu, choć jest procesem naturalnym, odbiera się negatywnie. Osoba w starszym wieku, z pogarszającą się sprawnością fizyczną, nieodwracalnymi zmianami w organizmie nie pasuje do nowego schematu świata. Ogólne spowolnienie, częstsza zapadalność na zaburzenia psychiczne powodują, że takie osoby są spostrzegane w kategoriach nieprzydatności, a wręcz obciążenia. Niewydolność fizyczna powoduje zależność od opiekunów oraz bezradność w dochodzeniu swoich praw. Dotychczas przyjmowane przez osoby starsze role stają się coraz mniej znaczące. Zmienia się tym samym pozycja osób w starszym wieku w strukturze całego społeczeństwa i rodziny. Wyłączenie z aktywnego stylu życia, rutynizacja codziennej aktywności kształtują u osoby starszej cechy potencjalnej ofiary przemocy. Do takich cech charakterystycznych należą: słabość, a tym samym

dostępność dla sprawcy, atrakcyjność z racji zakumulowanego bogactwa, samotność i bezradność. Nadużycia wobec osób w starszym wieku objawiają się w wielu formach — zarówno fizycznej, jak i emocjonalnej przemocy, zachowań bazujących na bezbronności oraz lęku.

Osoby starsze, obok grupy osób niepełnosprawnych i dzieci, stanowią grupę szczególnie narażoną na przemoc. Główną przyczyną są ograniczone możliwości psychiczne i fizyczne oraz zależność od otoczenia. Dane wskazują, że najczęściej sprawcami przemocy są osoby z najbliższego środowiska rodzinnego—dzieci, współmałżonek, wnuki. Seniorzy w sytuacji doświadczania przemocy często nie są świadomi mającego miejsce zjawiska. Z kolei ci świadomi doświadczanej krzywdy, często nie wiedzą w jakie miejsce udać się po pomoc. To osoby, których kontakty społeczne najczęściej są ograniczone. Dodatkową barierę stanowią zmniejszone możliwości fizyczne osób starszych. Dodatkowo działają mechanizmy charakterystyczne dla zjawiska przemocy bez względu na wiek ofiary, takie jak wstyd przed przyznaniem się do bycia ofiarą, lęk przed wyjawieniem tajemnicy i konsekwencją w postaci eskalacji konfliktu oraz nadzieja, że sprawca zaprzestanie stosowania przemocy. Przemoc wobec osób starszych jest zjawiskiem zdecydowanie rzadziej ujawnianym niż inne formy przemocy — np. wobec kobiet lub dzieci.

Czynnikami ryzyka wystąpienia przemocy wobec osób starszych są:

- izolacja społeczna osoby starszej — niski poziom lub brak wsparcia społecznego (brak partnera, samotne zamieszkanie);
- wcześniejsze doświadczenia traumatyczne (np. przemoc);
- niepełnosprawności różnego rodzaju (intelektualna, ruchowa itp.);
- choroby (somatyczne i psychiczne);
- stany demencyjne;
- podeszły wiek;
- płeć żeńska;
- pochodzenie etniczne;
- niski przychód;
- bezrobocie, brak świadczeń finansowych;
- wspólne zamieszkiwanie z dalszą i/lub bliższą rodziną (kuzynami, rodzeństwem, dziećmi);
- bezdomność;
- stereotypy i przekonania na temat funkcjonowania osób starszych (braku zdolności rozumowania, o braku zaradności itp.).

Najczęściej stosowane formy przemocy wobec osób w podeszłym wieku to:

- **lekceważenie** – uznawanie, że opinie, wyznawane wartości i potrzeby osób starszych są mniej ważne i mniej cenne;
- **paternalizm/nadopiekuńczość** – skłonność do wyręczania seniora w wykonywaniu niektórych czynności dnia codziennego, nawet w sytuacji, gdy jest on w stanie samodzielnie dać sobie radę i nie widzi potrzeby odwoływania się do pomocy innych osób;
- **protekcjonalność** – skłonność do traktowania człowieka w podeszłym wieku jako osoby niezdolnej do funkcjonowania bez wsparcia danej jednostki lub instytucji, wsparcia udzielanego w sposób szczególny z uwagi na wiek, dostosowanego do ograniczonych dyspozycji seniora o charakterze mentalnym;
- **zaniedbanie** – pomijanie (świadome lub nieświadome) istotnych potrzeb psychosomatycznych, społecznych i materialnych osób starszych. Specyficznym przypadkiem zaniedbania jest niedostarczanie informacji seniorom o przysługujących im prawach socjalnych i zdrowotnych, prowadzących często do nieświadomienia sobie przez nich istniejących potrzeb i sposobów ich zaspokajania;
- **izolacja społeczna** – oddzielenie ludzi w podeszłym wieku od reszty społeczeństwa, społeczności lokalnej, członków rodziny, znajomych poprzez skupienie ich na wyodrębnionym terytorium.
Z reguły takie oddzielenie wyjaśniane jest chęcią stworzenia warunków dostosowanych do specyficznych potrzeb osób starszych;
- **nadużycia finansowe** – związane są z niesprawiedliwym, nieuzasadnionym lub sprzecznym z literą prawa użyciem zasobów materialnych, tytułów własności i uprawnień będących w posiadaniu osób starszych. Do tej grupy nadużyć należą różnego rodzaju oszustwa związane ze świadomym wykorzystaniem niewiedzy i bezradności ludzi w podeszłym wieku jako konsumentów.
Z nadużyciami finansowymi często powiązane są nadużycia prawne, gdy, korzystając z niewiedzy, osłabionego krytycyzmu seniorów lub ich rzeczywistej niepoczytalności, podejmowane są kroki mające na celu ograniczenie samodzielności prawnej ludzi starszych lub też przejęcie tytułów własności i uprawnień znajdujących się w ich posiadaniu (zachęcanie do spisania testamentu, aktów darowizn czy umów sprzedaży lub wręcz ich podrabianie, zawieranie fikcyjnych małżeństw);
- **nadużycia cielesne** – przejawy fizycznej agresji w stosunku do osób starszych, przybierające formy od względnie łagodnych (popychanie, szturchanie) do brutalnych (ciężkie pobicie).

eksterminacja – świadome dążenie do skrócenia „bezwartościowego” lub przepojonego cierpieniem życia seniora.

Przemoc w wieku starszym nie jest zjawiskiem nowym. Jest to jednak zjawisko przewidywalne i problem, przeciw któremu można podjąć działania zapobiegawcze. Przemoc jest rezultatem współdziałania różnorodnych czynników.

Wśród czynników sprzyjających, czy generujących problem wymienia się:

- ***historię rodziny*** – zachowania przemocowe mogą być mniej lub bardziej świadomym sposobem rozwiązywania problemów i konfliktów w rodzinie. Historia przemocy może wiązać się z zamianą ról, a zatem osoby krzywdzone w dzieciństwie mogą stać się sprawcami przemocy wobec starych rodziców;
- ***pleć*** – dane statystyczne wskazują, że wśród osób starszych kobiety są częściej ofiarami przemocy. Jednym z powodów jest fakt, że kobiety żyją dłużej, częściej dotknięte są chorobami przewlekłymi, co prowadzi do wielowymiarowej zależności od opiekunów. Ponadto tradycyjne role społeczne kobiet sprzyjają podatności na przemoc;
- ***wzajemną zależność członków rodziny*** – wzajemna zależność emocjonalna, finansowa może prowadzić do konfliktów okresowo pozostających w uśpieniu, a następnie przeobrażających się w przemoc;
- ***dzielenie wspólnego mieszkania lub domu*** – wspólne zamieszkiwanie dostarcza okazji do konfliktów i napięć. Brak prywatności, oczekiwanie pełnej wzajemnej dyspozycyjności, brak czasu dla siebie mogą stanowić przyczynę przemocy;
- ***choroby*** – prowadzące do zmian w charakterze i zachowaniu starszej osoby, co może być nie do zaakceptowania przez członków rodziny i prowadzić do bezradności, frustracji i desperacji.

VIII. INSTYTUCJONALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC

W związku ze znaczną szkodliwością zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Mielca funkcjonuje system przeciwdziałania przemocy domowej. W systemie tym skorelowano ze sobą wiele różnych działań o charakterze prawnym, psychologicznym i administracyjnym, których wspólnym celem jest ochrona osób przed przemocą domową.

W skład systemu przeciwdziałania przemocy domowej wchodzi różne instytucje, organy i organizacje, których jednym z zadań jest niesienie pomocy rodzinom, w których pojawiła się przemoc, bądź zagrożonych wystąpieniem przemocy. Przedstawiciele większości tychże instytucji są powołani w skład **Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Mielec**.

Instytucja zespołu interdyscyplinarnego uregulowana jest m.in. w art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Celem zespołu interdyscyplinarnego jest działalność profilaktyczna i pomoc rodzinom w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych. Dyspozycja wyżej wskazanego przepisu nadaje zespołowi interdyscyplinarnemu status podmiotu o charakterze wewnętrznym, działającego w gminie w ramach jej zadań własnych, a także określa szczegółowo przedstawicieli wchodzących w jego skład. Ustawa nie określa wprost statusu prawnego zespołu interdyscyplinarnego, wskazując jedynie, iż powoływany jest przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Zespół działać ma jednak nie na podstawie uchwały rady gminy, lecz porozumień zawieranych między prezydentem a podmiotami, o których mowa w art. 9a ust. 3 lub 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu).

Skład tego gremium stanowią przedstawiciele instytucji określonych w art. 9a ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także kuratorzy sądowi. Zadaniem w/w Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań instytucji i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności przez:

Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3–5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;

- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Miejskiej Mielec działań instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz poprawnością realizacji procedury „Niebieskie Karty”, jak również nad realizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zespół powołuje grupy diagnostyczno-pomocowe do prowadzenia pracy z rodziną w indywidualnych przypadkach. Ocena sytuacji rodziny, rozpoznanie jej potrzeb jest punktem wyjścia do opracowania strategii, z naciskiem na idee interdyscyplinarnej pracy. Główną ideą pracy zespołowej jest wspólne wypracowanie diagnozy i strategii pomocy. Równoczesne przyjrzenie się rodzinie przez wielu specjalistów daje pełniejszy i trafniejszy obraz problemów rodziny i jej mocnych stron, co umożliwia skonstruowanie skoordynowanego planu pomocy, w którym działania różnych specjalistów nie będą się powielać, a tym bardziej wykluczać. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową.

Procedura „Niebieskie Karty” to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania

problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta -A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” przekazywany jest w ciągu 5 dni do Zespołu Interdyscyplinarnego. Kolejnym etapem jest powołanie grupy diagnostyczno-pomocowej. Pierwsze posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej odbywa się niezwłocznie nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania formularza „Niebieska Karta-A”. Grupa diagnostyczno-pomocowa, na podstawie informacji zawartych w formularzu „Niebieska Karta – A”, dokonuje diagnozy sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej oraz podejmuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej i zatrzymania przemocy domowej albo rozstrzyga o braku zasadności podejmowania działań.

Dokumentacja związana z funkcjonowaniem Zespołu Interdyscyplinarnego oraz diagnostyczno-pomocowych jest przechowywana w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Mielcu.

Poniżej lista i dane teleadresowe instytucji wchodzących w skład systemu przeciwdziałania przemocy na terenie miasta Mielca.

- 1. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Miejskiej Mielec** (siedziba: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu), ul. Łukasiewicza 1C, 39-300 Mielec, tel. 17 787 57 61; e-mail: zespol.interdyscyplinarny@mops.mielec.pl;
- 2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu**, ul. Łukasiewicza 1C, 39-300 Mielec, tel. 17 787 56 60, 17 787 56 61, e-mail: : mops@mops.mielec.pl
- 3. Komenda Powiatowa Policji w Mielcu**, ul. Wyspiańskiego 8, 39-300 Mielec, tel. 17 584 53 99, 17 584 53 10, e-mail: mielec@rz.policja.gov.pl; <http://www.podkarpacka.policja.gov.pl>;
- 4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mielcu** - siedziba: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Mielcu, ul. Żeromskiego 23, 39-300 Mielec, tel. 17 787 43 81, 17 787 43 84; e-mail: : Agata.Cwieka@um.mielec.pl; Anna.Maciaszek@um.mielec.pl;
- 5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu**, ul. Żeromskiego 34, 39-300 Mielec, tel. 17 78 004 70, e-mail: pcpr@powiat-mielecki.pl; (prowadzi Punkt Interwencji Kryzysowej w Mielcu, ul. Wyszyńskiego 16, tel. 17 78 00 505);

6. **Prokuratura Rejonowa w Mielcu**, ul. M.C. Skłodowskiej 2, 39-300 Mielec, tel. 17 586 42 11;
7. **Sąd Rejonowy w Mielcu**, ul. Kościuszki 15, 39-300 Mielec, Tel. 17 582 04 00, e-mail: administracja@mielec.sr.gov.pl; www.mielec.sr.gov.pl
8. **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mielcu**, ul. Sękowskiego 2B, 39-300 Mielec, tel. 17 788 49 78, 606 503 243, e-mail: pppmielec@poczta.onet.pl; www.poradniamielec.pl;
9. **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu**, ul. Wolności 44, 39-300 Mielec, tel. 17 788 70 40, 503 125 509, e-mail: osrodekuzaleznien@wp.pl; <http://www.uzaleznienia.mielec.pl>
10. **Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Nowe Życie”**, ul. Chopina 8, 39-300 Mielec, tel. 17 583 40 00;
11. **Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Telefon Zaufania w Mielcu**, ul. Chopina 8, 39-300 Mielec, tel. 17 583 40 00
12. **ARKA - Poradnia Specjalistyczna i Telefon Zaufania**, ul. Ks. Arczewskiego 7, 39-300 Mielec, telefon zaufania – 14 627 40 44; rejestracja do poradni, tel. 14 692 02 93, wew.1

Ponadto informację i pomoc można również uzyskać w placówkach oświatowych na terenie miasta: **przedszkolach, szkołach podstawowych, jak również w zakładach opieki zdrowotnej**, ustawowo zobowiązanych do niesienia pomocy w sytuacji wystąpienia przemocy domowej.

IX. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W DOMOWEJ

Miasto Mielec jest Gminą Miejską i Miastem Powiatowym, położonym w południowo - wschodniej części Polski w województwie podkarpackim. Powierzchnia miasta wynosi 46,89 km², miasto liczy 55 550 mieszkańców (stan na 31.12.2023 r. wg. Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego w Mielcu).

Diagnoza zjawiska przemocy domowej zawiera:

- dane z badań monitoringowych ogólnopolskich, wojewódzkich i lokalnych,
- raport z przeprowadzonej w 2023 roku diagnozy zjawiska przemocy domowej na obszarze Gminy Miejskiej Mielec. Skala zjawiska przemocy oszacowana została w oparciu o opinie uczniów szkół podstawowych, zebrane w formie badania ankietowego, które obejmuje reprezentatywną grupę, złożoną z 440 uczniów klas czwartych, piątych i szóstych czyli dzieci w wieku 10 – 12 lat ze szkół publicznych prowadzonych przez Gminę Miejską Mielec,
- dane statystyczne instytucji pomocowych działających na terenie miasta Mielca.

Dostrzeżenie samego problemu przemocy domowej jest pierwszym, najistotniejszym krokiem do skutecznego przeciwdziałania temu zjawisku. Nie można go lekceważyć ani marginalizować, ponieważ każda forma przemocy jest atakiem na podstawowe prawa człowieka, a występowanie jej w rodzinie, która z definicji ma być bezpiecznym środowiskiem dla wszystkich jej członków, jest szczególnie naganne i wymaga zdecydowanych reakcji.

Przemoc jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia, a który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary i nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy jest traktowana, jako sprawa wstydliva, drażliwa, skrywana w czterech ścianach, stąd proces badawczy napotyka na liczne bariery metodologiczne. Ponadto, przemoc jest zjawiskiem społecznym; oznacza to, że nawet, gdy przemoc dotyczy jednej osoby, cierpi na tym nie tylko ta osoba, ale także jej otoczenie – bliscy, znajomi, rodzina. Prócz tego, przemoc nie ma granic i może dotknąć każdego członka społeczeństwa. Należy przy tym zaznaczyć, że przemoc domowa, zwana także „przemocą czterech ścian” jest bardzo trudna do udowodnienia. Profesjonaliści zajmujący się problematyką w swojej pracy zawodowej wskazują ponadto, że stosowania przemocy domowej dopuszczają się osoby, które można określić jako „normalne” bądź „przeciętne”. Stąd też duża rola wrażliwości społecznej w trosce o najbliższe otoczenie i reagowanie na podejrzenia wystąpienia przemocy; na to wpływają zaś działania edukacyjne, profilaktyczne i prewencyjne.

1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dostępne badania

1.1. Badanie przemocy domowej w skali kraju

Badania nad przemocą domową są właściwie całkiem nowe. W Polsce problemem przemocy domowej zajęto się w latach 90 – tych XX w. przy okazji modernizacji leczenia odwykowego. Aktualnie, dostępne informacje opierają się głównie na badaniach dotyczących osób korzystających z pomocy instytucjonalnej. Statystyki pomocy społecznej zawierają na ogół informacje na temat mniej uprzywilejowanych społecznie grup, które mają obowiązek udzielania informacji w trakcie sporządzania wywiadu środowiskowego. Ludzie dobrze sytuowani materialnie mają większą możliwość zachowania swojej prywatności przed zainteresowaniem urzędów i Policji. Dlatego też trudno uchwycić prawdziwe rozmiary przemocy domowej, chociaż jest ona zjawiskiem społecznie zauważalnym.

ZEGAR „PRZEMOCOWY” W POLSCE:

- co 40 sekund jakaś kobieta doświadcza aktów przemocy;
- co 2,5 doby ginie kobieta z powodu nieporozumień rodzinnych;
- co 7 minut ktoś zgłasza na Policję fakt przemocy domowej;
- 6% kobiet w wieku 16-60 r.ż. co roku doznaje przemocy (czyli ok.800 tyś.)
- co druga udawała się po pomoc lekarską;
- co szósta wymagała hospitalizacji z powodu doznanej przemocy;

Tylko 30% kobiet zgłasza organom ścigania fakt doznanej przemocy.

(opr. Prof. Beata Gruszczyńska, Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej, UW)

Osoby zajmujące się zagadnieniem przemocy wewnątrzrodzinnej sugerują, że wcześniejsza niechęć do podejmowania tego tematu, ma swoje źródła w sposobie traktowania problemu jako wyrastającego głównie na podłożu dysfunkcji społecznej lub osobowościowej. Drugim powodem wydaje się być inne, skrajnie odmienne założenie, że przemoc wobec najbliższych jest zwykłym codziennym przejawem funkcjonowania rodziny, jej występowanie jest częste i na tyle powszechne, że zjawisko to jest aprobowane kulturowo. Tak więc, za jedną z kluczowych przyczyn przemocy domowej uznaje się wzory kulturowe przyzwalające na stosowanie przemocy domowej, a także brak społecznej akceptacji na ingerowanie w prywatny obszar relacji rodzinnych przez instytucje kontroli społecznej. Zmiana tych postaw stanowi przedmiot systematycznych oddziaływań zarówno na poziomie ogólnopolskim jak i w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Kantar Polska przedstawił badanie realizowane na zlecenie **Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej** – „*Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie*” – październik 2019 r., które posłużyło do sformułowania celów w obecnie obowiązującym Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

Przeprowadzone badania ukazały, że zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy domowej w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, czy ekonomicznej. Badanie pokazało, że ok. 85 % -90 % Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej. Nadal jednak około 10% dorosłych osób (a więc ponad 3 mln osób) uznaje, różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne. Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu w odniesieniu do stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Polacy w swoim otoczeniu najczęściej zauważają przemoc psychiczną (54% osób zna rodziny, w których ta przemoc występuje). Najmniej dostrzegana jest przemoc seksualna. Co trzeci badany przyznaje, że w dzieciństwie doświadczył przemocy psychicznej oraz fizycznej, takie doświadczenia powodują, że pewne zachowania traktujemy jako normalne i w dorosłym życiu często już nie umiemy inaczej rozwiązywać konfliktów. Niemal co czwarty badany był w dzieciństwie świadkiem przemocy psychicznej w swoim domu. Przemocy domowej najczęściej doświadczają kobiety i dzieci, choć dotyczy ona także mężczyzn. Na przemoc najbardziej narażone są osoby, które doświadczyły jej w dzieciństwie. Wyniki badania bardzo wyraźnie wskazują na korelację pomiędzy nadużywaniem alkoholu, a przemocą domową. 30% respondentów potwierdza bycie sprawcą przemocy domowej – jednokrotnym 9%, kilkukrotnym 17% i wielokrotnym 3%. Oznacza to, że ponad 9 mln Polaków przyznaje się do stosowania przemocy domowej, a około 6 mln było w takiej sytuacji kilku lub wielokrotnie. Do stosowania przemocy psychicznej przyznało się najwięcej osób (24%), w dalszej kolejności do fizycznej (11%), a w najmniejszym zakresie do ekonomicznej (5%) i seksualnej (2%).

Raport ten ukazuje, iż przemoc jest wszechobecna, a w środowisku rodzinnym szczególnie bolesna i groźna. Chodzi bowiem nie tylko o osobiste doświadczenia osób pokrzywdzonych przemocą, ale także

o najbliższe otoczenie, a szczególnie dzieci, które będąc choćby tylko świadkami przemocy bardzo to przeżywają i nie jest to obojętne w ich dalszym dorosłym życiu. Skala przemocy domowej zdaniem większości ekspertów znacząco się nie zmienia, jednak zmienia się świadomość społeczna i więcej przypadków wychodzi na jaw i jest zgłaszane, w tym zakładane są Niebieskie Karty. Oczywiście inaczej wygląda to w dużych miastach, a inaczej na wsiach, gdzie mieszkańcy są bardziej konserwatywni. Oficjalne statystyki są jednak zdecydowanie zaniżone i pokazują jedynie niewielką część, można powiedzieć -czubek góry lodowej. Przemoc nieujawniona, a niekiedy nawet nieświadomiona zwana w kryminologii ciemną liczbą jest bardzo duża, a jej skala trudna do oszacowania. W Polsce, podobnie jak w międzynarodowych badaniach wyniki pokazują, że przemoc osiąga różne środowiska, nie tylko dysfunkcyjne, nie tylko osób o niskim statusie społecznym, nadużywających alkoholu, a z takim poglądem zgadza się wielu badanych. Badani profesjonaliści mówili też o przemocy, jakiej coraz częściej dopuszczają się dzieci wobec rodziców. Były to zarówno przykłady nastolatków żądających od swoich rodziców pieniędzy, jak i dzieci zaniedbujących starzejących się rodziców. Jednocześnie częste opinie badanych, że osoby doznające przemocy domowej akceptują swoją sytuację, czyli właściwie pomoc nie jest konieczna – są bardzo niepokojące. To wyraźny i pilny sygnał potrzeby działań edukacyjnych przeciwdziałających stereotypom.

Jak wynika z opublikowanego raportu podsumowującego działalność Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w 2023 roku¹, w 2023 roku dyżurujący/ce w Pogotowiu „Niebieska Linia” przeprowadzili/ły 18576 rozmów, większość z nich (16971 rozmów, 92% wszystkich rozmów) za pośrednictwem infolinii 800-120-002. Znalazły się jednak również osoby (1337 telefonów, 8% wszystkich rozmów) zainteresowane kontaktem z prawnikami/czkami (oczekującym w poniedziałkowe i wtorkowe wieczory pod numerem 22 666-28-50 oraz w środowy wieczór pod numerem 800-120-002). W przypadku 12282 rozmów był to pierwszy kontakt dzwoniącego/ej z naszą infolinią. Wśród telefonujących osób zdecydowaną większość stanowiły kobiety (75%). Warto jednak podkreślić, że również mężczyźni korzystali z możliwości uzyskania porady czy wsparcia. Numer infolinii wybierały głównie osoby dorosłe. W analizowanym okresie odebrano 260 połączeń od dzieci lub niepełnoletniej młodzieży (1,4% wszystkich rozmów). Pogotowie „Niebieska Linia” ma charakter ogólnopolski. W 2023 roku na infolinię dzwoniło ze wszystkich regionów Polski. Na tle innych województw, stosunkowo najwięcej telefonów specjaliści/stki odebrali/ły od osób z Mazowsza (18%). Najmniej telefonów było z województwa opolskiego (1,47%). Połączenia wykonywano głównie z

¹ https://www.niebieskalinia.info/images/Rok_2023.pdf

dużych (39%) i małych miast (25% wszystkich rozmów), niemały udział stanowili również mieszkańcy wsi (12% wszystkich odebranych połączeń).

Jak wskazują statystyki z 2023 roku 67% rozmów miała charakter informacyjny, 24% zaś służyło przede wszystkim wsparciu emocjonalnemu. 9% telefonów koncentrowało się na poradach udzielanych przez prawników/czki.

Konsultanci/cki służą pomocą oraz radą osobom doznającym przemocy, świadkom i wszystkim tym, którzy mają pytania lub wątpliwości dotyczące tego zjawiska. Chociaż najwięcej rozmów (44%) dyżurujący/ce przeprowadzili/y z osobami doznającymi przemocy, to jednak odebrali również 4667 połączeń (25% wszystkich rozmów) od świadków/kiń. Telefony od osób krzywdzących w dalszym ciągu zdarzają się sporadycznie. W 2023 r. odnotowano ich 251 (ok. 1% wszystkich rozmów). Rozmówcy/czynie określone/lone na wykresie jako „inni” to w większości osoby, które w ogóle nie poruszały tematu przemocy. Wśród klientów/tek wskazanych jako „inni”, pojawiają się m.in. osoby takie, które: w przeszłości doświadczały przemocy i aktualnie zmagają się z jej skutkami; poruszają tematy związane z sytuacją konfliktową; zmagają się z uzależnieniem od alkoholu oraz współuzależnieniem; osoby w kryzysie psychicznym oraz osoby, które w swoim doświadczeniu są np. represjonowane przez służby zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy domowej. W roku 2023 ta grupa klientów/tek stanowiła 30% spośród dzwoniących.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że osoby zgłaszające przemoc rzadko mówią o tylko jednym jej rodzaju. Przemoc psychiczna towarzyszy w zasadzie każdej z pozostałych form. Zgłaszało ją 8756 osób (w tym 163-je dzieci). Przemoc fizyczną zgłaszało 4551 dzwoniących (w tym 98-ro dzieci). Odnotowano również niemały udział przemocy ekonomicznej (14%) oraz seksualnej (4,5%).

Na podstawie danych zebranych w 2023 r. można stwierdzić, że w zdecydowanej większości przypadków zgłaszanych w Pogotowiu „Niebieska Linia” osobą krzywdzącą jest partner/ka (ok. 55% opisywanych przypadków), choć warto podkreślić, że te zgłoszenia dotyczą w większości mężczyzn (89% spośród wszystkich przypadków przemocy zgłoszonej od obecnych i byłych partnerów/tnerek). Dzwoniący/ce nierzadko opisywali/ły również sytuacje, w których osobami stosującymi przemoc byli rodzice (47%).

W 26% zgłaszanych przypadków osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu. W 2023 roku konsultanci/tki odebrali/ły 260 połączeń od osób niepełnoletnich: 181 od dziewcząt, 79 od chłopców. 178 rozmów dotyczyło występowania przemocy.

„Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” przeprowadzona przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę 2023 r.²² jest jednym z nielicznych badań w Polsce mających na celu pogłębienie oraz uaktualnienie wiedzy na temat wiktylizacji dzieci i młodzieży oraz jej uwarunkowań. Przedmiotem badania był problem doświadczania przez dzieci różnego rodzaju przemocy lub krzywdzenia, co określa się terminem wiktylizacji (z ang. victimisation - bycie ofiarą krzywdzenia).

Raport ten ukazuje, iż:

- Większość dzieci i nastolatków (79%) doświadczyła w swoim życiu choć raz przemocy lub zaniedbania.
- W roku poprzedzającym (2022 r.) badanie było to 52% respondentów.

Najczęściej zgłaszanymi formami przemocy były:

- przemoc ze strony rówieśników (66%),
 - przemoc ze strony bliskiego dorosłego (32%),
 - wykorzystanie seksualnie bez kontaktu fizycznego (26%).
-
- Ponadto 23% dzieci i nastolatków było zaniedbywanych emocjonalnie, 20% – doświadczało parentyfikacji, a 14% – było świadkami przemocy w domu. Wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym doświadczyło 8% respondentów, tyle samo (8%) było zaniedbywanych fizycznie.
 - Dziewczyny częściej niż chłopcy deklarują, że:
 - ✓ doświadczyły przemocy ze strony bliskich dorosłych (36% vs 29%),
 - ✓ były świadkami przemocy w domu (18% vs 11%),
 - ✓ były zaniedbywane fizycznie (9% vs 7%),
 - ✓ były wykorzystywane seksualnie zarówno bez kontaktu fizycznego (34% vs 17%), jak i z nim (13% vs 3%).

2

https://fdds.pl/_Resources/Persistent/4/0/d/e/40de383c074981a2c2061800f8a565d2f4d53b55/Raport%20Diagnoza%20Przemocy%20wobec%20Dzieci%202023.pdf

- Mieszkańcy miast częściej niż mieszkańcy wsi deklarują doświadczenie przemocy rówieśniczej (70% vs 63%) i wykorzystywania seksualnego bez kontaktu fizycznego (29% vs 23%).
 - Sprawcami przemocy psychicznej i fizycznej wobec dzieci ze strony bliskich dorosłych najczęściej byli rodzice – ojcowie (odpowiednio, 39% i 35%) i matki (odpowiednio, 43% i 31%).
 - Sprawcami psychicznej przemocy rówieśniczej (87%), znęcania się (76%) lub fizycznej przemocy rówieśniczej (54%) były najczęściej dzieci i nastolatki spoza rodziny.
 - Sprawcami wykorzystywania seksualnego najczęściej byli mężczyźni.
 - Co piąty nastolatek (22%) okaleczał się, a co jedenasty (9%) miał za sobą próbę samobójczą. Dziewczyny częściej niż chłopcy deklarują zarówno samookaleczenia (29% vs 14%), jak i próby samobójcze (14% vs 5%).

- Spośród badanych czynników ryzyka przemocy najbardziej znaczące okazały się nadużywanie alkoholu przez domownika, choroba psychiczna domownika i używanie narkotyków przez domownika.
- Wyniki badania wskazują na związek między doświadczaniem przemocy a podejmowaniem zachowań autodestrukcyjnych. Na okaleczanie się najsilniej wpływa doświadczenie przemocy rówieśniczej, a na próby samobójcze – doświadczenie wykorzystania seksualnego z kontaktem fizycznym.
- Osobami, na których wsparcie mogły liczyć dzieci i nastolatki, byli:
 - ✓ matka (65%),
 - ✓ rówieśnicy spoza rodziny (64%),
 - ✓ ojciec (45%),
 - ✓ rodzeństwo lub inne dziecko z rodziny (38%),
 - ✓ inny dorosły z rodziny (26%),
 - ✓ psycholog lub pedagog (13%)
 - ✓ oraz nauczyciel lub nauczycielka (11%).

- Osiem procent dzieci i nastolatków przyznaje natomiast, że nie miało ani jednej osoby, do której mogło się zwrócić w trudnej sytuacji.
- Wzrósł odsetek osób, które doświadczyły ze strony rówieśników przemocy fizycznej (z 41% w 2013 r. do 48% w 2023 r.) i przemocy psychicznej (odpowiednio, z 28% do 43%), a spadł odsetek osób, które doświadczyły przemocy fizycznej ze strony bliskich dorosłych (odpowiednio, z 33% do 24%).

Przemoc psychiczną oraz zaniedbywanie w przypadku dzieci jest trudno zdiagnozować. Nie należy mimo to pomijać faktu, że ona występuje. Nie wystarczy dziecka nie bić, wykorzystywać seksualnie, aby nie stosować wobec niego przemocy. Dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje uwagi, miłości, przywiązania do osoby, bezpieczeństwa, zainteresowania, opieki. W diagnozie tego czy przemoc wobec dziecka występuje, pomocna może być myśl Janusza Korczaka „Nie ma dzieci –są ludzie, ale o innej skali pojęć, innym zasobie doświadczenia, innych popędach, innej grze uczuć”. Pomocne może więc być i to, czy zachowania, metody wychowawcze wobec dziecka byłyby stosowane, gdyby chociaż dziecko posiadało równy wzrost z dorosłym. Pamiętajmy, że wychowanie dziecka, nie powinno opierać się na braku szacunku do niego, wykorzystywaniu swojej siły, pozycji, aby osiągnąć cel dorosłego, ponieważ w wychowaniu chodzi o to, aby wychować „rozsądnego dorosłego”. Dziecko uczy się zachowań poprzez obserwację tego jak odnoszą się do siebie dorośli, jak dorośli odnoszą się do niego. Poprzez obserwację uczą się jak się komunikować, jak załatwiać sprawy, jak odnosić się do dorosłych, a jak do innych osób.

1.2. Badanie zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Mielca – 2023 r.

Raport z przeprowadzonej w 2023 roku diagnozy prezentuje **wyniki badania zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Mielca**.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w mieleckich szkołach podstawowych pod koniec 2023 roku na próbie liczącej 440 uczniów. W diagnozie wzięli udział uczniowie klas czwartych, piątych i szóstych czyli dzieci w wieku 10 – 12 lat. Przed rozpoczęciem badania uzyskano zgodę na udział w badaniu rodziców/opiekunów prawnych.

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą opracowanego na jego potrzeby narzędzia badawczego - kwestionariusza ankiety, powstałego w konsultacji z pracownikami Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia w Urzędzie Miejskim w Mielcu. Kwestionariusze ankiet zostały przygotowane w wersji elektronicznej, a następnie rozesłane do szkół i udostępnione uczniom, których rodzice wyrazili zgodę na udział dziecka w badaniu.

Ankiety były anonimowe, składały się w sumie z 20 pytań jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru, dawały także możliwość uzupełnienia odpowiedzi o własną propozycję.

Celem badania było opracowanie diagnozy lokalnych potrzeb w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej wobec dzieci. Przeprowadzona została analiza zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Mielca oraz w otoczeniu mieleckich uczniów, a tym samym ocena stanu ich bezpieczeństwa oraz wiedzy na temat zachowania się w sytuacji zaobserwowania lub uczestniczenia w zdarzeniach związanych z przemocą domową, przejawiającą się w rozmaitych formach. Uwzględniono przy tym rozmaite zagadnienia, takie jak: sytuacja rodzinna ankietowanych, występowanie zjawiska przemocy domowej w domu i w otoczeniu, formy przemocy domowej, reakcje na przemoc, jej przyczyny, a także kwestie związane z szukaniem pomocy przez osobę doznającą przemocy w rodzinie – znajomość procedury Niebieskiej Karty oraz instytucji udzielających takiej pomocy, a także skuteczność działania tychże instytucji. Celem badania było także poszerzenie wiedzy na temat skali zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Mielca oraz jego cykliczny monitoring.

1.2.1. Grupa badawcza

Grupę badawczą stanowili uczniowie klas 4, 5 i 6 następujących mieleckich publicznych szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Władysława Szafera w Mielcu;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Mielcu;
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Wojska Polskiego w Mielcu;
- Szkoła Podstawowa nr 6 im. Żwirki i Wigury w Mielcu z Oddziałami Integracyjnymi i Sportowymi;
- Szkoła Podstawowa nr 7 w Mielcu;
- Szkoła Podstawowa nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi w Mielcu;
- Szkoła Podstawowa nr 9 z Oddziałami Mistrzostwa Sportowego im. Władysława Jasińskiego „Jędrusia” w Mielcu;
- Szkoła Podstawowa nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi im. św. Jana Pawła II w Mielcu;
- Szkoła Podstawowa nr 13 im. Jana Bytnara „Rudego” w Mielcu.

Do wszystkich mieleckich publicznych szkół podstawowych dla których organem prowadzącym jest Gmina Miejska Mielec w roku szkolnym 2023/2024 uczęszcza 4352 uczniów.

Natomiast do klas 4-6 w roku szkolnym 2023/2024 we wszystkich szkołach publicznych na terenie miasta Mielca uczęszcza 1654 uczniów.

Badanie przeprowadzono na grupie 440 osób, co stanowi 26,60% populacji uczniów klas 4-6 mieleckich publicznych szkół podstawowych. W badanej grupie znalazło się 230 dziewcząt i 209 chłopców (jeden ankietowany nie odpowiedział na pytanie o płeć).

1.2.2 Wyniki ankiet

Wyniki przeprowadzonych badań zostały przedstawione poniżej w następujących formach:

- Tabeli, w której uzyskane dane zostały wyrażone w postaci liczby konkretnych odpowiedzi oraz w procentach, uwzględniającej także brak odpowiedzi;
- Wykresu, w którym dane wyrażone są w procentach;
- Wniosków wynikających z przeprowadzonych analiz.

Odpowiedź na niektóre pytania polegała na zaznaczeniu jednej wybranej odpowiedzi. W pozostałych pytaniach istniała możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi – w takich przypadkach dane wyrażone w procentach nie sumują się do 100%, co zostało zaznaczone przy analizie odpowiedzi. Niektóre pytania dawały też możliwość samodzielnego udzielenia odpowiedzi innej niż zaproponowane.

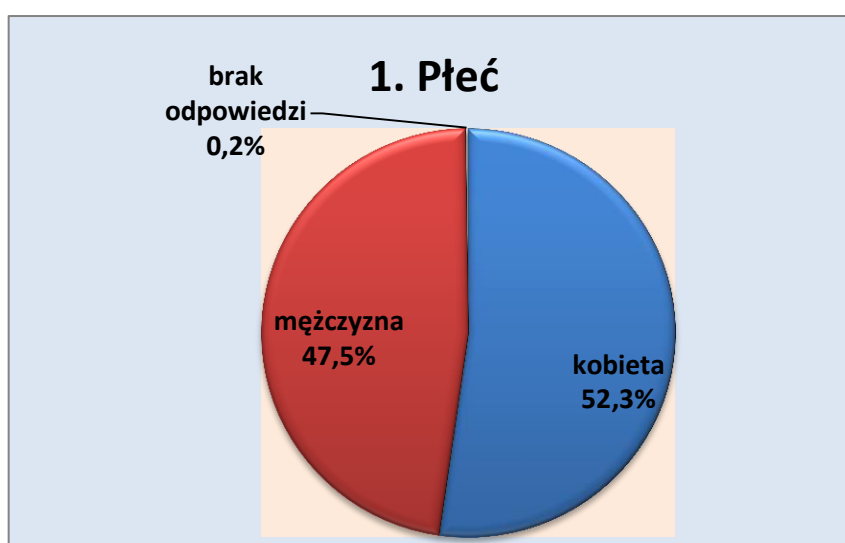
W pierwszym pytaniu zapytaliśmy ankietowanych o płeć.

Tabela 2. Płeć ankietowanych uczniów

1. Płeć	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
kobieta	230	52,3%
mężczyzna	209	47,5%
brak odpowiedzi	1	0,2%
Razem	440	100,0%

Wśród 440 ankietowanych uczniów 52,3% odpowiadających to dziewczęta (230 osób), a 47,5% – chłopcy (209 osób). Tylko 0,2% (1 osoba) nie odpowiedziała na pytanie o płeć. Takie wyrównane proporcje dają gwarancję, że przeprowadzone analizy nie stanowią w większości reprezentacji przede wszystkim jednej płci, ale uwzględniają zróżnicowanie pod tym względem środowiska uczniowskiego.

Wykres 1. Płeć ankietowanych uczniów

Pytanie nr 2 dotyczyło osób, z którymi ankietowani uczniowie aktualnie zamieszkują. Jest to bardzo ważna informacja w świetle pytań o przemoc domową, ponieważ pozwala określić sytuację rodzinną ankietowanych.

Pytanie to uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%. Na pytanie padły następujące odpowiedzi:

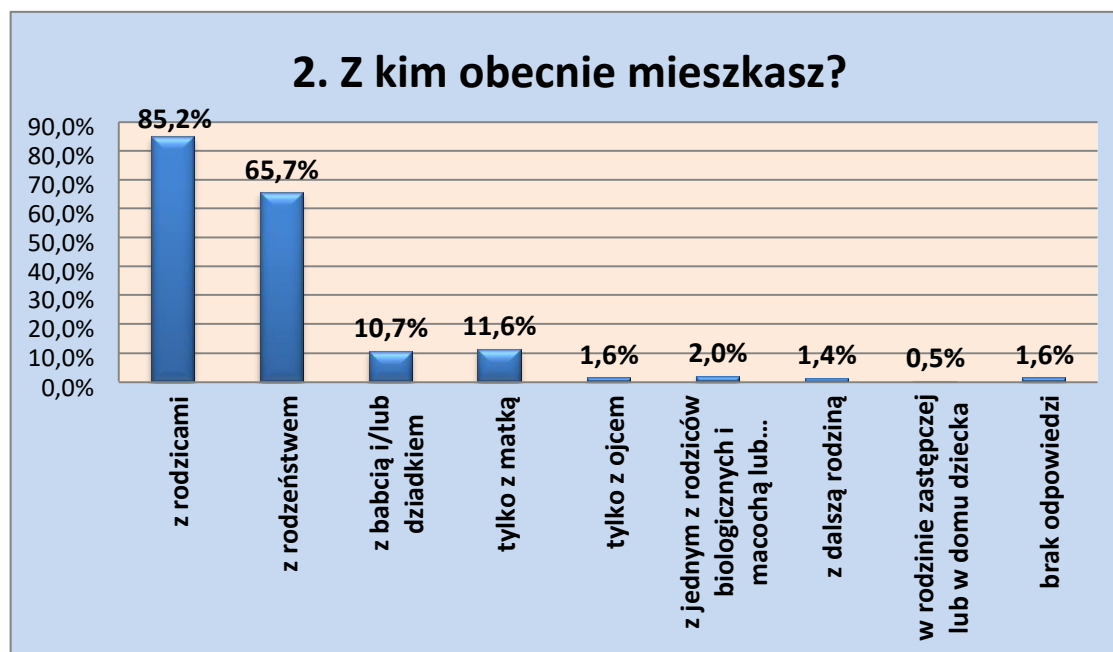
Tabela 3. Współmieszkańcy ankietowanych uczniów

2. Z kim obecnie mieszkasz? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
z rodzicami	375	85,2%
z rodzeństwem	289	65,7%
z babcią i/lub dziadkiem	47	10,7%
tylko z matką	51	11,6%
tylko z ojcem	7	1,6%
z jednym z rodziców biologicznych i macochą lub ojczymem	9	2,0%
z dalszą rodziną	6	1,4%
w rodzinie zastępczej lub w domu dziecka	2	0,5%
brak odpowiedzi	7	1,6%

85,2% odpowiadających, czyli zdecydowana większość, wskazało, że mieszkają z rodzicami. 65,7% zaznaczyło, że mieszkają z rodzeństwem. 10,7% ankietowanych mieszka z babcią i/lub dziadkiem. Natomiast w sumie 13,2% ankietowanych (58 osób) wskazało, że mieszkają z jednym tylko rodzicem – z czego zdecydowana większość (11,6% czyli 51 osób) z matką, a tylko 1,6% (7 osób) z ojcem. 2% ankietowanych (czyli 9 osób) mieszka z jednym z rodziców biologicznych oraz ich współmałżonkiem. 1,4% wskazało, że mieszka z dalszą rodziną, a tylko 0,5%, czyli dwie osoby wskazały, że mieszkają w rodzinie zastępczej lub domu dziecka. 1,6% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

W zestawieniu odpowiedzi na to pytanie z odpowiedziami udzielonymi w badaniu ankietowym przeprowadzonym w roku 2021 wśród uczniów klas 7 i 8 widać bardzo duże podobieństwo w rozkładzie odpowiedzi.

Wykres 2. Współmieszkańcy ankietowanych uczniów

Było to pytanie wielokrotnego wyboru, co oznacza, że wiele osób zaznaczało kilka odpowiedzi (np. mieszkam z rodzicami, rodzeństwem i babcią).

Z odpowiedzi na powyższe pytanie wynika więc, podobnie jak wśród uczniów starszych klas przebadanych w 2021 roku, że znaczna większość ankietowanych mieszka w pełnych rodzinach, a niekiedy także z innymi bliskimi osobami (np. dziadkami). Natomiast w przypadku w sumie 17,1% ankietowanych sytuacja rodzinna wygląda jednak inaczej - mieszkają w rodzinach niepełnych (z jednym z rodziców) lub złożonych z rodzica biologicznego i jego/jej nowego partnera, z dalszą rodziną, w rodzinie zastępczej lub domu dziecka. Taka sytuacja dotyczy w sumie 75 osób, czyli więcej, niż zostało wskazane w raporcie z 2021 roku.

Pytanie nr 3 również dotyczyło sytuacji rodzinnej ankietowanych. Chodziło tutaj o uzyskanie bardziej konkretnych odpowiedzi i wyciągnięcie wniosków dotyczących przyczyn sytuacji opisanych w poprzednim pytaniu. Łączy się ono więc tematycznie z pytaniem nr 2, a jego celem było zbadanie, jaki rodzaj wzajemnych relacji reprezentuje rodzina ankietowanych uczniów. Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 4. Sytuacja rodzinna uczniów

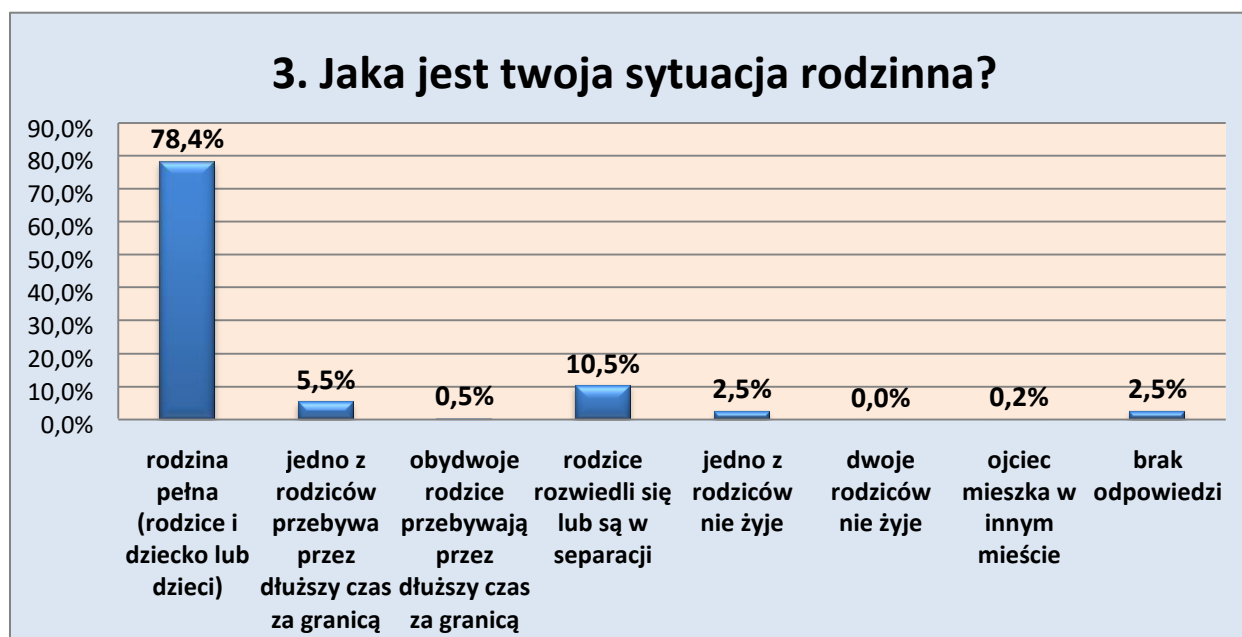
3. Jaka jest twoja sytuacja rodzinna?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
rodzina pełna (rodzice i dziecko lub dzieci)	345	78,4%
jedno z rodziców przebywa przez dłuższy czas za granicą	24	5,5%
obydwoje rodzice przebywają przez dłuższy czas za granicą	2	0,5%
rodzice rozwiedli się lub są w separacji	46	10,5%
jedno z rodziców nie żyje	11	2,5%
dwoje rodziców nie żyje	0	0,0%
ojciec mieszka w innym mieście	1	0,2%
brak odpowiedzi	11	2,5%
Razem	440	100,0%

Znaczna większość ankietowanych - prawie 80% - stwierdziła, że żyje w pełnej rodzinie, złożonej z dwojga rodziców i dziecka (dzieci), co pokrywa się z odpowiedziami uzyskanymi w poprzednim pytaniu. W przypadku 5,5% ankietowanych (czyli 24 osób) jedno z rodziców przebywa przez dłuższy czas za granicą. Natomiast w przypadku 2 osób (co stanowi 0,5% ankietowanych) obydwój rodzice przebywają przez dłuższy czas za granicą.

Dość wielu, bo ponad 10% ankietowanych, czyli 46 osób, dotyczy sytuacja, w której rodzice są w separacji lub po rozwodzie – w zestawieniu z raportem z 2021 roku liczba ta jest większa o ponad 1%. Natomiast w przypadku 11 osób jedno z rodziców nie żyje. Jedna osoba spośród ankietowanych wskazuje, że jedno z rodziców (ojciec) mieszka w innym mieście.

11 osób (2,5% ankietowanych) nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 3. Sytuacja rodzinna uczniów

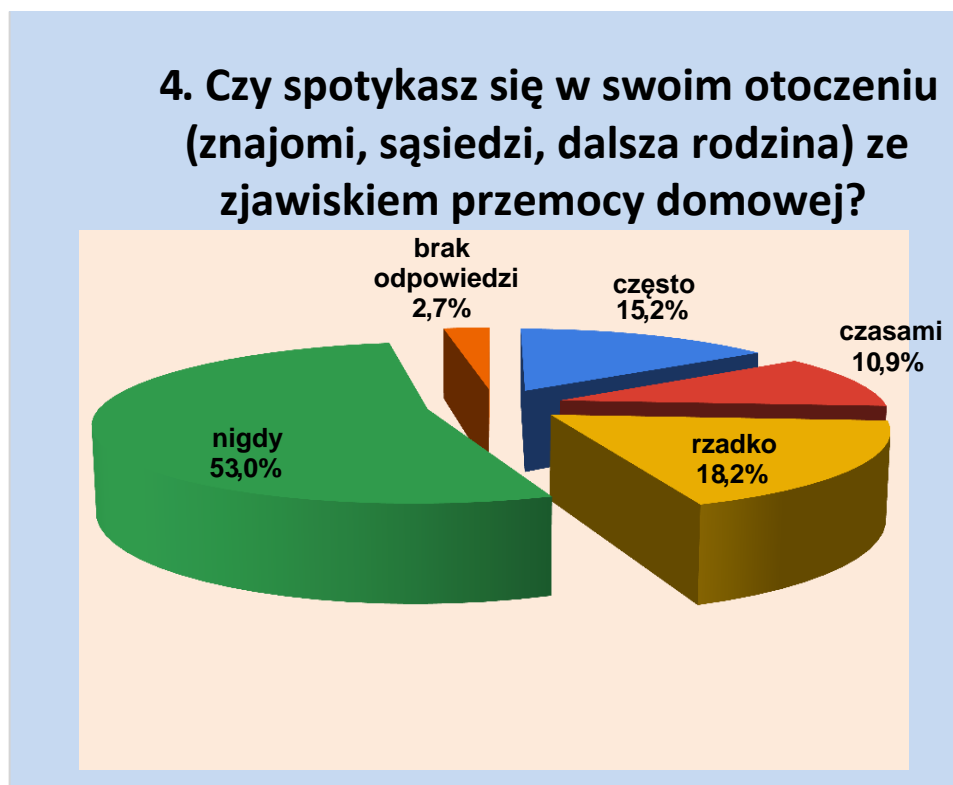
Kolejne pytanie (nr 4) dotyczyło występowania przypadków przemocy domowej w bliskim otoczeniu ankietowanych, przy czym – jak sugerowała treść pytania - przez otoczenie rozumiemy tutaj znajomych, sąsiadów, dalszą rodzinę. Osoby te nie zamieszkują z ankietowanymi pod jednym dachem, lecz pytanie to było zasadne, miało bowiem na celu zbadanie, czy ankietowani uczniowie mieli w swoim otoczeniu jakikolwiek kontakt ze zjawiskiem przemocy domowej, byli kiedykolwiek jej świadkami, czy też jest to zjawisko zupełnie im obce.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 5. Występowanie zjawiska przemocy domowej

4. Czy spotykasz się w swoim otoczeniu (znajomi, sąsiedzi, dalsza rodzina) ze zjawiskiem przemocy domowej?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
często	67	15,2%
czasami	48	10,9%
rzadko	80	18,2%
nigdy	233	53,0%
brak odpowiedzi	12	2,7%
Razem	440	100,0%

Wykres 4. Występowanie zjawiska przemocy domowej

W sumie ponad 44% ankietowanych spotkało się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy domowej. Taka sytuacja dotyczy aż 195 osób na 440 ankietowanych, co jest liczbą wysoką – to prawie połowa spośród odpowiadających. Warto również zaznaczyć, że w stosunku do raportu z 2021 roku i odpowiedzi, jakich wówczas udzielili uczniowie klas 78 notuje się wzrost o blisko 3%. Wówczas również mieliśmy do czynienia ze wzrostem o około 4% w stosunku do 2020 roku, można więc wysnuć wniosek, że zjawisko przemocy domowej, z jakim stykają się uczniowie mieleckich szkół w swoim otoczeniu, charakteryzuje tendencja wzrostowa.

15,2% ogólnej liczby ankietowanych natomiast przyznaje się, że często spotyka się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy domowej. Tu również notuje się wyższy odsetek niż w roku 2021, o blisko 2% i ponad 9% w stosunku do roku 2020.

Blisko 11%, czyli 48 osób deklaruje, że spotyka się ze zjawiskiem przemocy domowej w otoczeniu czasami, a 18,2%, czyli 80 ankietowanych - rzadko. Większość odpowiadających na to pytanie – 53% - stwierdziła, że nigdy się z takim zjawiskiem w swoim otoczeniu nie spotkała. 12 osób w ogóle nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

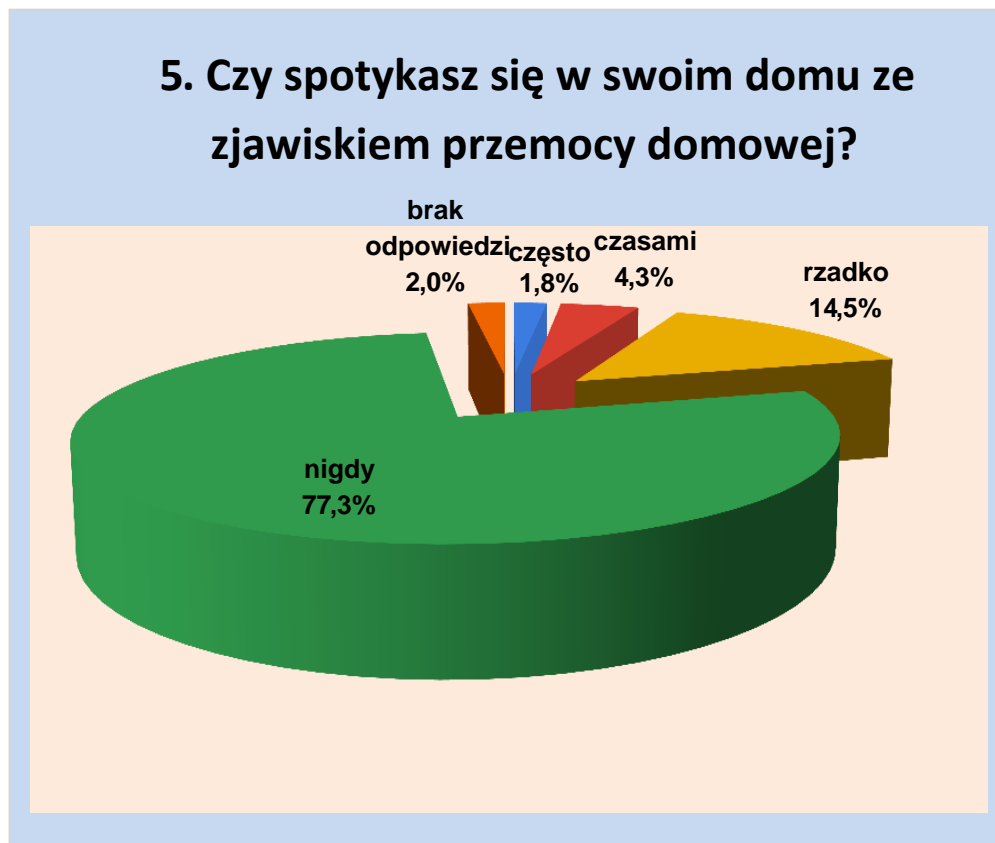
Jednakże warto zaznaczyć, że w stosunku do ubiegłych lat wyraźnie zaznacza się tendencja wzrostowa obserwacji zjawisk przemocy domowej w otoczeniu uczniów.

Pytanie nr 5 dotyczyło przypadków przemocy domowej w domach samych ankietowanych. Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 6. Styczność z przemocą w domach ankietowanych uczniów

5. Czy spotykasz się w swoim domu ze zjawiskiem przemocy domowej?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
często	8	1,8%
czasami	19	4,3%
rzadko	64	14,5%
nigdy	340	77,3%
brak odpowiedzi	9	2,0%
Razem	440	100,0%

Wykres 5. Styczność z przemocą w domach ankietowanych uczniów

Zdecydowana większość osób odpowiadających na to pytanie – czyli blisko 80% - odpowiedziała, że nigdy nie spotkała się z przemocą we własnym domu. Wynik ten jest porównywalny z odpowiedziami uzyskanymi w badaniu z roku 2021. Również pozostałe dane uzyskane w tym pytaniu są, ogólnie mówiąc – porównywalne z tymi sprzed dwóch lat. 2% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Jednak wyniki jasno wskazują, że w sumie ponad 20% uczniów biorących udział w ankiecie miało do czynienia z przemocą we własnym domu. Jest to wzrost o około 1% w stosunku do poprzedniego badania. Jeśli więc weźmiemy pod uwagę wyniki badania z lat 2020, 2021 i 2023, zauważymy również i tutaj tendencję wzrostową.

Poza tym należy mieć świadomość, że sytuacja stykania się z przemocą we własnym domu dotyczy obecnie w sumie aż 91 ankietowanych uczniów, co daje prawie jedną czwartą przebadanych.

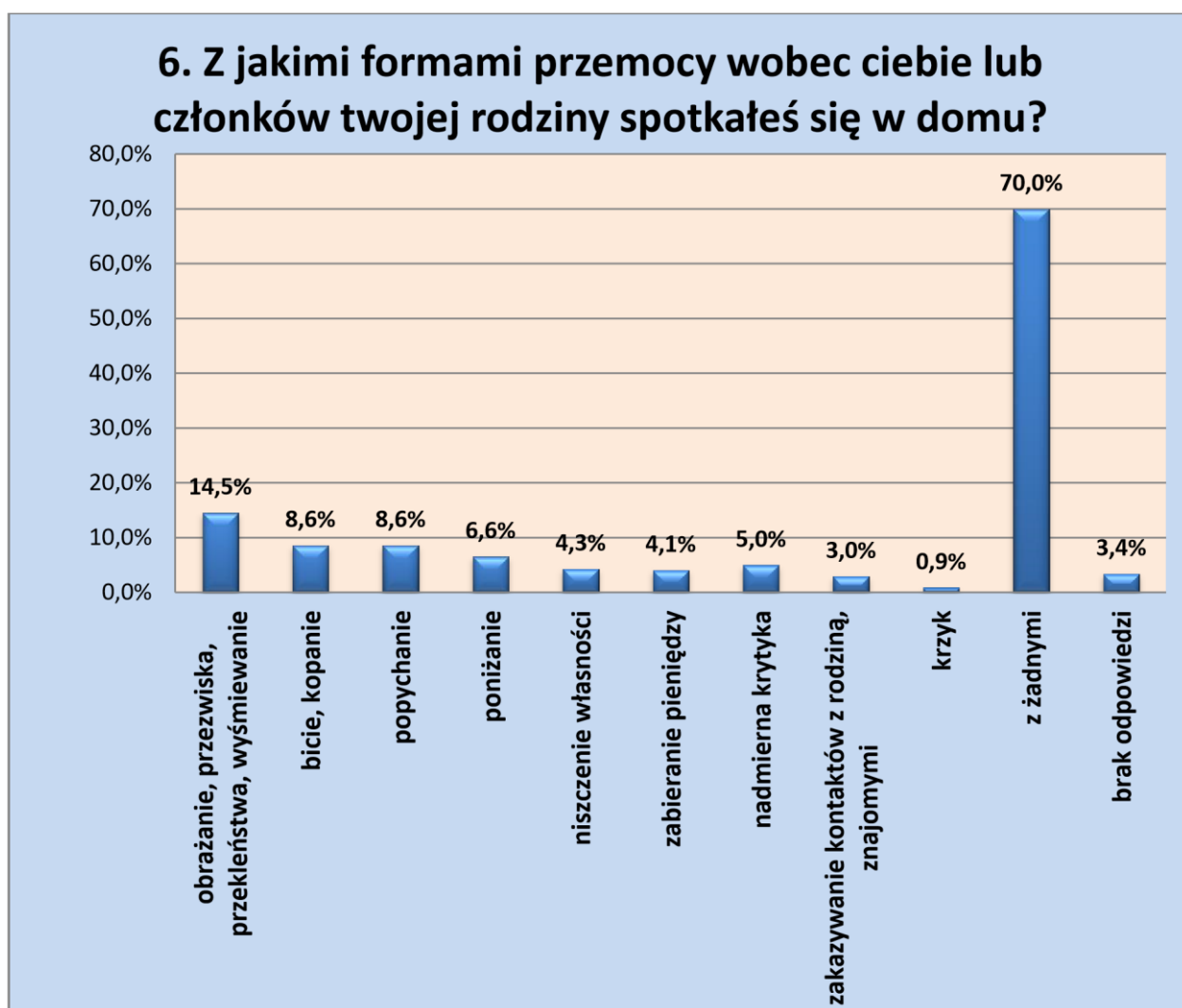
Kolejne pytanie (nr 6) dotyczyło konkretnych form przemocy, z jakimi ankietowani uczniowie spotkali się w swoich domach – w przypadku osób, których to dotyczy. Pytanie to uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 7. Formy przemocy domowej, z jakimi spotykają się uczniowie

6. Z jakimi formami przemocy wobec ciebie lub członków twojej rodziny spotkałeś się w domu? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
obrażanie, przezwiska, przekleństwa, wyśmiewanie	64	14,5%
bicie, kopanie, szarpanie	38	8,6%
popychanie	38	8,6%
poniżanie	29	6,6%
niszczenie własności	19	4,3%
zabieranie pieniędzy	18	4,1%
nadmierna krytyka	22	5,0%
zakazywanie kontaktów z rodziną, znajomymi	13	3,0%
krzyk	4	0,9%
z żadnymi	308	70,0%
brak odpowiedzi	15	3,4%

Wykres 6. Formy przemocy domowej, z jakimi spotykają się uczniowie

Warto w tym miejscu zauważyć, że pytanie szóste dotyczy przemocy stosowanej wobec samego ucznia lub innych członków rodziny.

70% ankietowanych stwierdziło, że nie spotkali się w swoich domach z żadnymi formami przemocy. Niezupełnie pokrywa się to z odpowiedziami na pytanie poprzednie, gdzie blisko 80% uczniów uznało, że nie spotkali się w domach z przemocą. Być może powodem takiej rozbieżności jest to, że dopiero wyszczególnienie i nazwanie w pytaniu zachowań, które są różnymi formami przemocy (fizycznej i psychicznej) spowodowało, że uczniowie wskazywali na zachowania, których do tej pory nie interpretowali jako przemoc. W tym wypadku niniejsza ankieta realizowała więc także cel edukacyjny – uświadomienie uczestnikom, które zachowania są złe i noszą cechy przemocy.

Wśród zachowań, z jakimi uczniowie doświadczający w domu przemocy mieli do czynienia, najczęściej wskazywane są obrażanie, przezwiska, przekleństwa i wyśmiewanie. Na takie zachowania wskazało 14,5% ankietowanych, czyli 64 osoby. Jest to znacznie mniej niż w roku 2021, kiedy to ponad 22% ankietowanych wskazywało na taką formę przemocy. Jednocześnie jednak 8,6% ankietowanych wskazało bicie, kopanie i szarpanie, taka sama liczba wskazała również popychanie jako najczęstszą formę przemocy w ich domach. W roku 2021 na takie formy przemocy wskazywało odpowiednio 7,3% oraz 5,7% ankietowanych, odnotowujemy więc wzrost liczby zachowań, które można ogólnie określić jako przemoc fizyczną.

Poza tym ankietowani udzielili także innych odpowiedzi. Blisko 7% stwierdziło, że spotkało się z poniżaniem, a nieco ponad 4% - z niszczeniem własności i zabieraniem pieniędzy. 5% ankietowanych wskazało na nadmierną krytykę.

Tak więc odpowiedzi udzielone na pytanie nr 6 prowadzą do wniosku, że nasiliło się zjawisko przemocy o charakterze fizycznym, co oznacza konieczność kontynuowania, a nawet wzmocnienia dotychczasowych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz uświadamiania jej konsekwencji zarówno osobom stosującym przemoc, jak i osobom, które jej doznają.

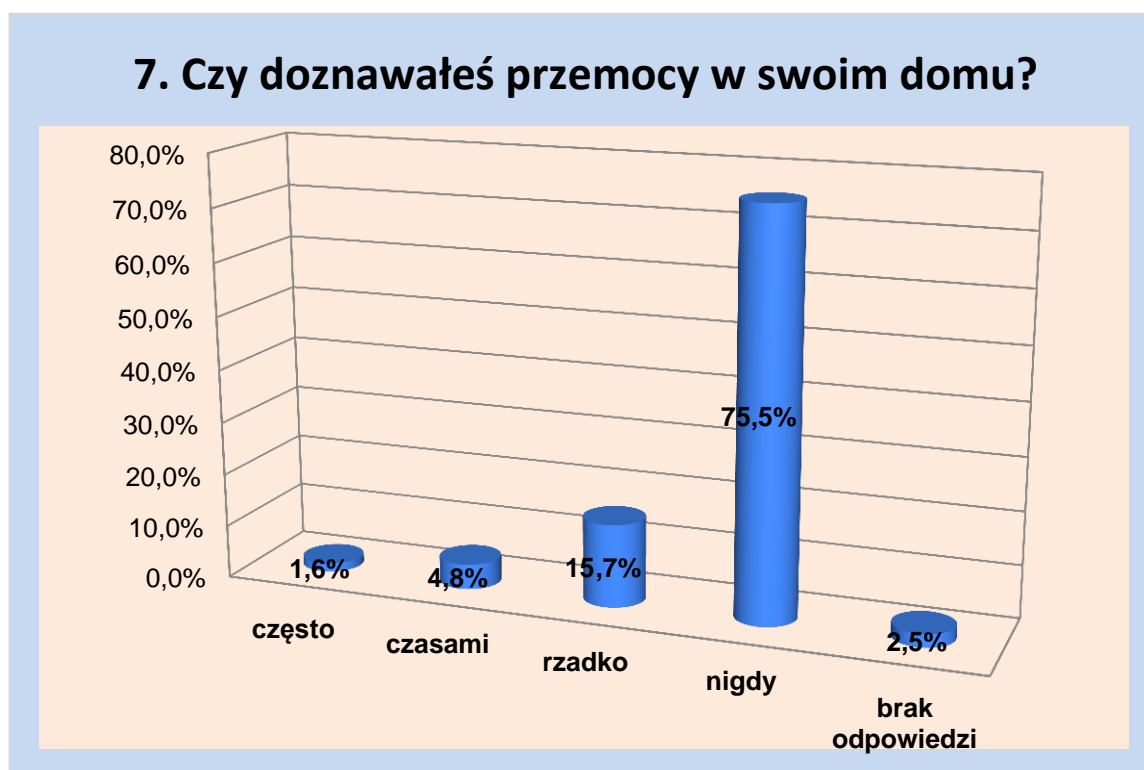
Pytanie nr 7 dotyczyło przypadków, w których przemoc stosowana w domu dotyczyła bezpośrednio samej osoby ankietowanej.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 8. Doświadczenie przemocy domowej przez uczniów

7. Czy doznawałeś przemocy w swoim domu?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
często	7	1,6%
czasami	21	4,8%
rzadko	69	15,7%
nigdy	332	75,5%
brak odpowiedzi	11	2,5%
Razem	440	100,0%

Wykres 7. Doświadczenie przemocy domowej przez uczniów

Znaczna większość ankietowanych (ponad 75%) stwierdziła, że nigdy nie doznała przemocy w swoim domu. Natomiast w sumie ponad 20% uczniów przyznało się, że doznało przemocy, co pokrywa się z odpowiedziami na pytanie nr 5. Blisko 2% (7 osób) przyznaje, że doznawało przemocy często, 4,8% (21 osób) – czasami, a 15,7% (69 osób) – rzadko.

Jest to kolejne potwierdzenie faktu, że przemoc domowa jest zjawiskiem obecnym w domach uczniów mieleckich szkół podstawowych, gdyż dotyczy ponad 20% ankietowanych.

W kolejnym pytaniu (nr 8) ankietowani uczniowie mieli wskazać, jakie konkretnie osoby spośród domowników doznają przemocy. Pytanie to uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

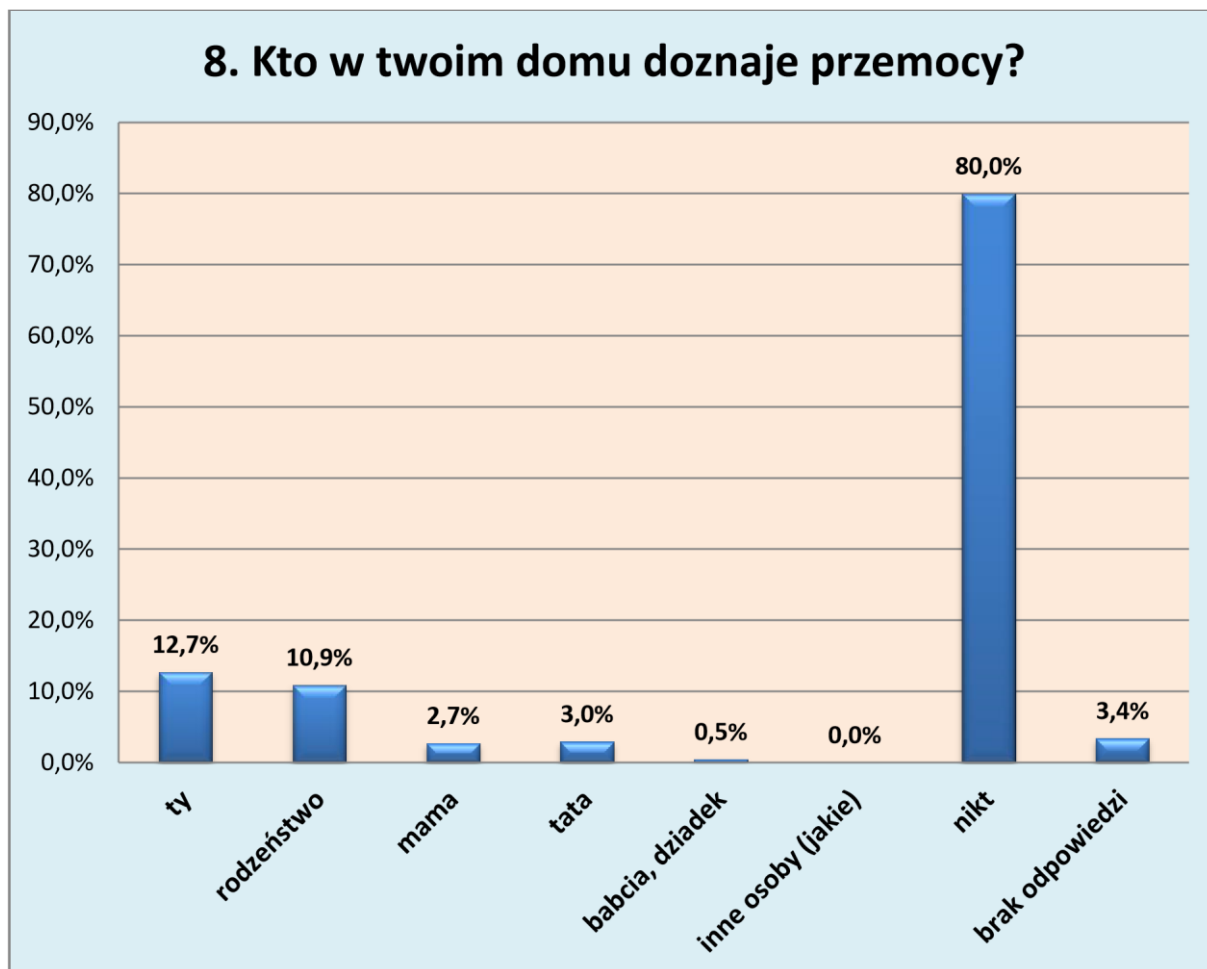
Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 9. Ofiary przemocy domowej

8. Kto w twoim domu doznaje przemocy? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
ty	56	12,7%
rodzeństwo	48	10,9%
mama	12	2,7%
tata	13	3,0%
babcia, dziadek	2	0,5%
inne osoby (jakie)	0	0,0%
nikt	352	80,0%
brak odpowiedzi	15	3,4%

Większość ankietowanych stwierdziła, że w ich domu nikt nie doznaje przemocy (nieco ponad 80%) i potwierdziła tym samym odpowiedzi na poprzednie pytania. Natomiast najwięcej osób spośród pozostałych wskazało na siebie (ponad 12%, co dotyczy w sumie 56 osób), a także na rodzeństwo (prawie 11% ankietowanych). Można więc wysnuć wniosek, że przemoc domowa dotyczy w tym wypadku głównie dzieci (ankietowanych i ich rodzeństwa). Rzadziej osobami doświadczającymi przemocy są rodzice, przy czym w stosunku do roku 2021 (kiedy to problem ten bardziej dotyczył matki niż ojca) zauważyć można pewien wzrost liczby mężczyzn (ojców) doświadczających przemocy).

Wykres 8. Ofiary przemocy domowej

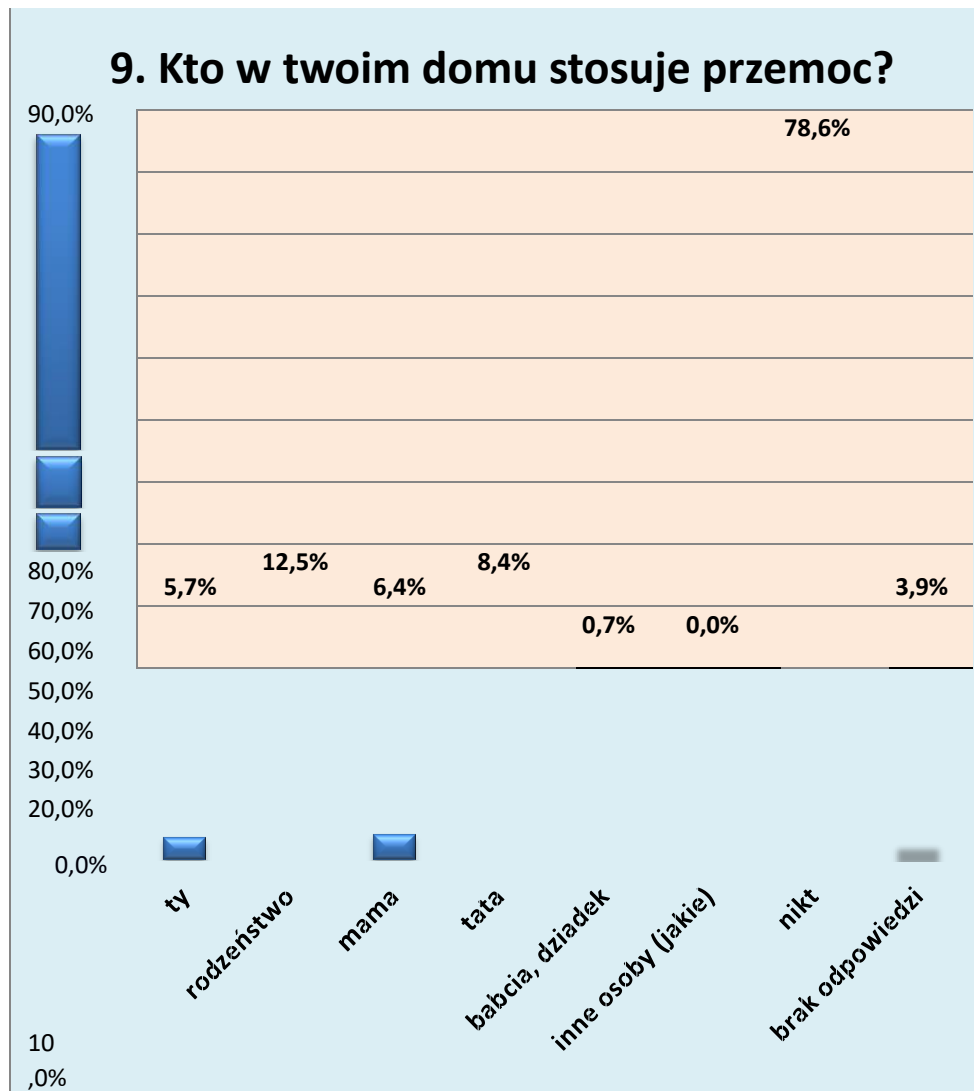
W pytaniu nr 9 ankietowani uczniowie zostali poproszeni o wskazanie osoby, która w ich domu stosuje przemoc wobec innych członków rodziny. Również i to pytanie uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 10. Sprawcy przemocy domowej

9. Kto w twoim domu stosuje przemoc? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
ty	25	5,7%
rodzeństwo	55	12,5%
mama	28	6,4%
tata	37	8,4%
babcia, dziadek	3	0,7%
inne osoby (jakie)	0	0,0%
nikt	346	78,6%
brak odpowiedzi	17	3,9%

Wykres 9. Sprawcy przemocy domowej

Podobnie jak w przypadku poprzednich pytań, również i tutaj porównywalna ilość odpowiadających, czyli około 80%, stwierdziła, że w ich domu nikt nie stosuje przemocy. Liczba ta, jako że pada również w odpowiedziach na poprzednie pytania, może więc być wiarygodnym wskaźnikiem, że w domach większości ankietowanych nikt nie stosuje i nie doznaje przemocy.

Natomiast najwięcej spośród pozostałych odpowiadających, bo 12,5% uczniów (a więc 55 osób) wskazuje na rodzeństwo jako osoby stosujące przemoc. Jest to znacząco więcej niż w roku 2021, pamiętać jednak należy, że obecne badanie zostało przeprowadzone na grupie wiekowo młodszej, stąd zapewne większe prawdopodobieństwo stosowania wobec nich przemocy przez rodzeństwo. Nieco mniej (8,4%, czyli 37 osób) wskazuje na ojca jako osobę stosującą przemoc, a 6,4%, czyli 28 osób, na mamę. Niemało, bo 5,7% ankietowanych (czyli 25 osób) odpowiedziało, że to oni sami są osobami stosującymi przemoc wobec innych członków rodziny.

Wynika z tego, że poza wspomnianym wyżej rodzeństwem, to rodzice są nadal najczęściej osobami stosującymi przemoc wobec dzieci. W każdym z wymienionych powyżej przypadków zaznacza się również pewien wzrost w stosunku do roku 2021. Biorąc więc pod uwagę badania wcześniejsze (gdyż w roku 2021 również odnotowany został wzrost w stosunku do roku 2020) liczba przypadków stosowania przemocy w rodzinie – niezależnie od tego, kto ją stosuje – stale rośnie.

Poza tym, na co warto zwrócić uwagę, podobnie jak to miało miejsce w latach poprzednich, uczniowie szkół podstawowych bywają nie tylko osobami pokrzywdzonymi, ale sami stosują przemoc wobec innych członków rodziny. W tym przypadku nastąpił wzrost o 1%, natomiast należy przypomnieć, że w poprzednim badaniu odnotowano wzrost ponad dwukrotny (z 2% do 4,7%). Podobnie rzecz się ma w przypadku wskazania na rodzeństwo – również liczba osób, wobec których rodzeństwo stosuje przemoc, ciągle rośnie. Możemy założyć, że przynajmniej częściowo rodzeństwem tym są osoby niepełnoletnie.

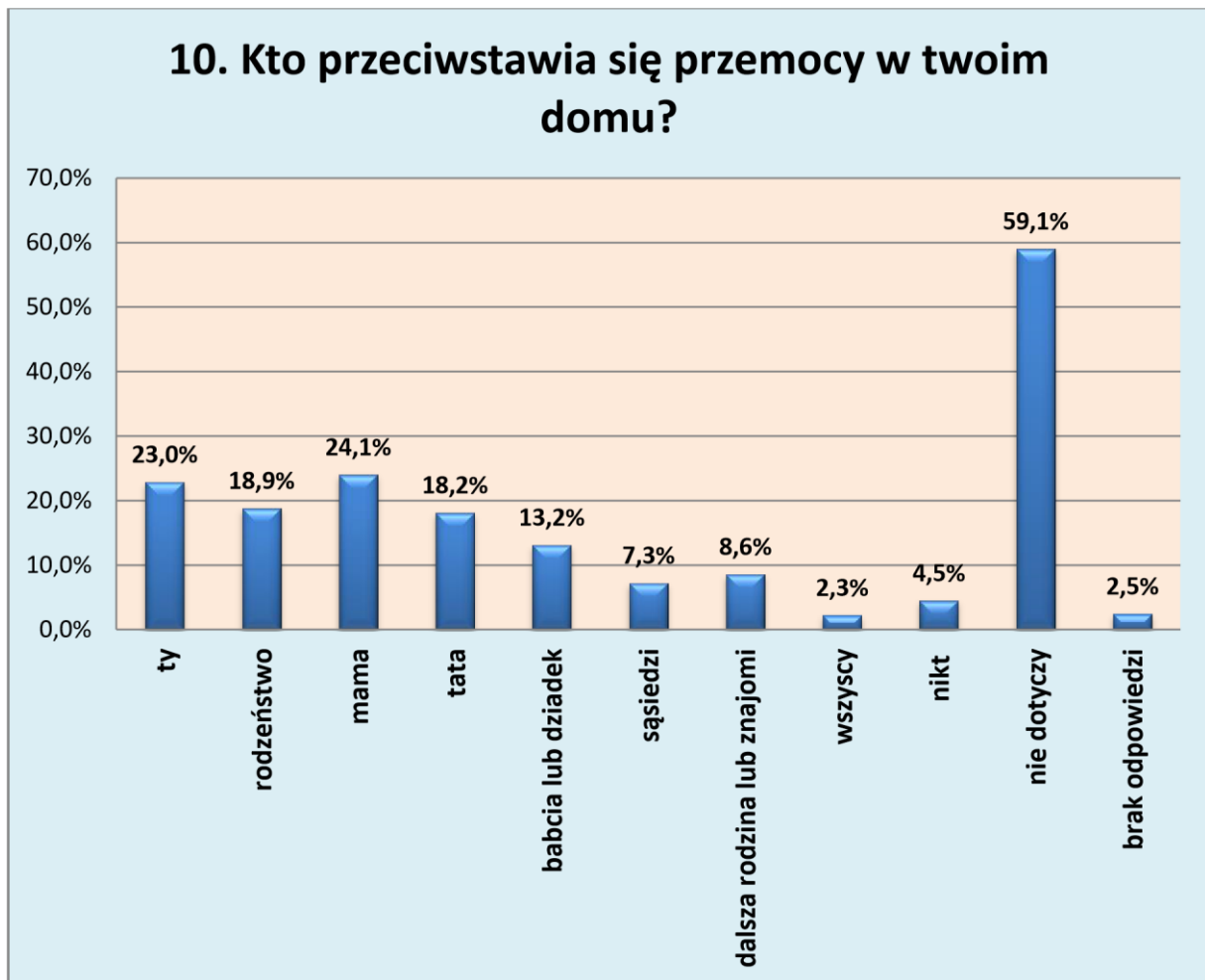
Dziesiąte pytanie dotyczyło przeciwstawiania się przemocy domowej. Ankietowani uczniowie mieli wskazać osobę, która w ich domu przeciwstawia się przemocy wobec innych członków rodziny. To pytanie także uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 11. Opór wobec pojawiającej się przemocy domowej

10. Kto przeciwstawia się przemocy w twoim domu? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
ty	101	23,0%
rodzeństwo	83	18,9%
mama	106	24,1%
tata	80	18,2%
babcia lub dziadek	58	13,2%
sąsiedzi	32	7,3%
dalsza rodzina lub znajomi	38	8,6%
wszyscy	10	2,3%
nikt	20	4,5%
nie dotyczy	260	59,1%
brak odpowiedzi	11	2,5%

Wykres 10. Opór wobec pojawiającej się przemocy domowej

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że osobą najczęściej reagującą na przemoc domową jest mama (odpowiedziało tak 24,1% ankietowanych, czyli 106 osób). Na drugim miejscu znaleźli się sami ankietowani – na siebie wskazało 23%, czyli 101 osób. Bardzo podobnie przedstawiają się liczby ankietowanych, którzy wskazali, że taką osobą jest tata (18,2%) i rodzeństwo (18,9%). Nieco rzadziej (niewiele ponad 13%) jest to babcia lub dziadek, jeszcze rzadziej (wyniki w przedziale 7-9%) dalsza rodzina lub sąsiedzi.

W następnym pytaniu (nr 11) ankietowani mieli określić, w jaki sposób osoby wymienione w odpowiedziach na pytanie poprzednie reagują na przemoc domową. To pytanie uwzględniało możliwość wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 12. Reakcja poszczególnych osób na przemoc domową

11. W jaki sposób osoby wskazane w poprzednim pytaniu reagują na przemoc domową? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
zawiadamiają odpowiednie instytucje	14	3,2%
rozmawiają bezpośrednio z osobą stosującą przemoc	86	19,5%
odpowiadają przemocą na przemoc	12	2,7%
zachęcają osoby doznające przemocy do powiadomienia odpowiednich służb	11	2,5%
udzielają słownego wsparcia osobom doznającym przemocy	44	10,0%
nic nie robią	3	0,7%
nie dotyczy	301	68,4%
brak odpowiedzi	22	5,0%

Wykres 11. Reakcja poszczególnych osób na przemoc domową

Najczęściej spotykaną reakcją na przemoc jest – podobnie jak w poprzednim badaniu - bezpośrednia rozmowa z osobą stosującą przemoc. Taką odpowiedź wskazało blisko 20% ankietowanych, czyli 86 osób i warto zaznaczyć, iż jest to dwukrotny wzrost w stosunku do poprzedniego badania. Wzrost (z 1,6% na 2,7%) nastąpił także w liczbie osób odpowiadających przemocą na przemoc. Poza tym osoby reagujące na przemoc udzielają słownego wsparcia osobom doznającym przemocy, co wskazało 10% odpowiadających, a więc 44

osoby. W pozostałych przypadkach zdarzają się także inne formy reakcji, jak zawiadomienie odpowiednich instytucji (3,2% ankietowanych) lub zachęta do zawiadomienia odpowiednich służb (2,5%).

W pytaniu nr 12 ankietowani uczniowie zostali poproszeni o wyrażenie własnego zdania na temat przyczyn przemocy domowej w ich rodzinach. Było to również pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi również nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 13. Przyczyny przemocy domowej

12. Co jest według Ciebie przyczyną przemocy w domu? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
nadużywanie alkoholu	62	14,1%
stosowanie narkotyków	39	8,9%
problemy finansowe	25	5,7%
stres	45	10,2%
surowe wychowanie	42	9,5%
konflikty, nieporozumienia	65	14,8%
problemy małżeńskie	37	8,4%
słabe oceny w szkole	54	12,3%
nie wiem	108	24,5%
nie dotyczy	301	68,4%
brak odpowiedzi	12	2,7%

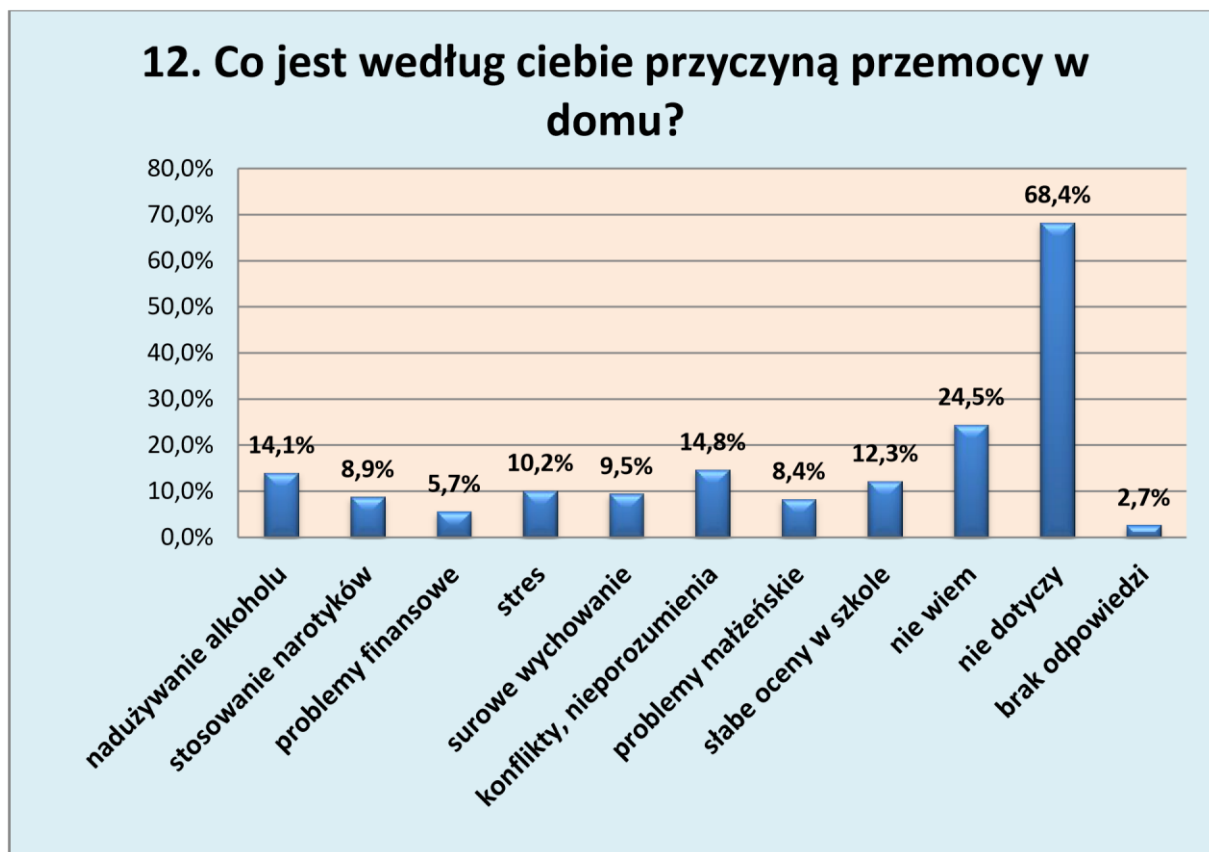
Większość ankietowanych (prawie 70%) stwierdziła, że nie dotyczy ich ten problem. Pozostałe odpowiedzi były bardzo zróżnicowane, można więc uznać, że istnieje wiele problemów, z którymi borykają się rodziny ankietowanych, a które mogą eskalować przemoc domową.

Prawie jedna czwarta ankietowanych stwierdziła, że nie wie, co jest przyczyną przemocy w ich domach. Wśród odpowiedzi najczęściej padały te wskazujące na różnego rodzaju konflikty i nieporozumienia (prawie 15% ankietowanych), nadużywanie alkoholu (ponad 14%) oraz słabe oceny w szkole (12,3%). Wśród odpowiedzi o znaczącej liczbie znalazły się także stres, stosowanie narkotyków, surowe wychowanie, problemy małżeńskie. Łatwo da się tym samym zaobserwować różnorodność problemów występujących w rodzinach ankietowanych, wśród których zajmują dość wysokie miejsce używki (alkohol i narkotyki).

We wszystkich wymienionych przypadkach obserwuje się także procentowy wzrost w stosunku do roku 2021, nieraz bardzo duży, jak chociażby w przypadku nadużywania alkoholu (z niewiele ponad 4% na 14%), problemów małżeńskich (wzrost dwukrotny, z 4,2% na 8,4%), słabych ocen w szkole (z niecałego 1% na ponad 12%). Można stąd wnioskować, że problemy rodzinne nasilają się, a jedną z ich konsekwencji jest właśnie przemoc. Sposobem na przynajmniej częściowe rozwiązanie tego problemu może więc być pomoc rodzinom w rozwikłaniu ich trudności życiowych.

Duża liczba osób odpowiadała, że nie wiedzą, co jest przyczyną przemocy w ich domach, co może również świadczyć o tym, że nie ma w tych przypadkach wyraźnych powodów jej stosowania, jest to dla dzieci niejasne i tym samym jeszcze trudniejsze do zrozumienia.

Wykres 12. Przyczyny przemocy domowej

Ponieważ jest to pytanie wielokrotnego wyboru, należy zakładać, że przynajmniej w części przypadków nie wyodrębniono tutaj jednej przyczyny, ale wiele z tych przyczyn występuje łącznie – liczba odpowiedzi mówi, że ankietowani wymieniali nieraz co najmniej dwie lub więcej odpowiedzi.

W następnym pytaniu (nr 13) ankietowani zostali poproszeni o wskazanie tych twierdzeń, z którymi się zgadzają. Wszystkie twierdzenia dotyczyły przemocy domowej, część z nich była słuszna, natomiast niektóre prezentowały błędne twierdzenia. Celem pytania było sprawdzenie wiedzy ankietowanych na temat przemocy domowej. Było to pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 14. Przekonania ankietowanych na temat przemocy domowej

13. Wskaż twierdzenia, z którymi się zgadzasz (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
przemoc domowa, to wstyd	136	30,9%
przemocy nie można ukrywać. Trzeba takie sytuacje zgłaszać dorosłym	272	61,8%
przemoc domowa jest przestępstwem	220	50,0%
jeśli w domu ktoś kogoś bije, to znaczy, że ta osoba na to zasłużyła	32	7,3%
rodzice mogą bić swoje dzieci, mogą na nie krzyczeć	17	3,9%
sytuacje w domu najlepiej rozwiązuje się siłą	15	3,4%
brak odpowiedzi	20	4,5%

Pierwsze twierdzenie brzmiało, że przemoc domowa to wstyd. Jest to niestety opinia, w którą nadal wierzy wiele osób, co skutkuje tym, że osoby doznające przemocy nie chcą się do tego faktu przyznawać, a tym samym nie szukają dla siebie i swoich rodzin pomocy.

Okazuje się, że blisko jedna trzecia ankietowanych (ponad 30%) również zgadza się z tym twierdzeniem. Wskazuje to ważne pole do pracy z dziećmi, którym należy wciąż uświadamiać, że osoba doznająca przemocy nie powinna się wstydzić tego, że jest krzywdzona. Drugie twierdzenie mówiło o tym, że przemocy nie można ukrywać, a wszelkie tego typu sytuacje trzeba zgłaszać dorosłym. Jest to oczywiście twierdzenie słuszne i zgadza się z nim większość – bo prawie 62% - ankietowanych. Można jednak uznać, że pozostałe prawie 40% nie zgadza się z tym twierdzeniem, a jest to duża grupa osób, które potencjalnie uważają, że przemoc domową należy ukrywać. Jest to kolejne wskazanie do pracy profilaktycznej z dziećmi. Trzecie twierdzenie mówiło, że przemoc domowa jest przestępstwem. Jest to oczywiście prawda i niepokój budzi fakt, że zgadza się z tym jedynie połowa ankietowanych. Odpowiedź na to pytanie znów wskazuje, jak wiele jest do zrobienia w pracy profilaktycznej z dziećmi. Nieco ponad 7% zgadza się z twierdzeniem, że jeśli ktoś kogoś bije, to znaczy, że ta osoba na to zasłużyła. Bicie nigdy nie jest słuszną karą i nikt nie zasługuje na to, aby być w ten sposób traktowanym. 32 osoby, które uznały, że jednak tak jest, to nadal duża grupa, której trzeba poświęcić sporo uwagi. Prawie 4% (czyli 17 osób) zgadza się również z tym, że rodzice mogą bić swoje dzieci i krzyczeć na nie, a niecałe 3,5% (15 osób) uważa, że problemy w domu najlepiej rozwiązuje się siłą.

Wykres 13. Przekonania ankietowanych na temat przemocy domowej

Odpowiedzi na powyższe pytanie wykazały problem, jakim jest brak rzetelnej wiedzy na temat przemocy domowej wśród ankietowanej grupy. Jest to obszar, w który należy włożyć wiele wysiłku i pracy pedagogicznej.

W kolejnym pytaniu (nr 14) ankietowani uczniowie mieli wskazać te osoby w swoich domach rodzinnych, z którymi łączą ich najlepsze relacje. To ważna informacja, gdyż z dużym prawdopodobieństwem są to osoby udzielające wsparcia, do których ankietowani mają zaufanie i z którymi mogą porozmawiać o swoich problemach.

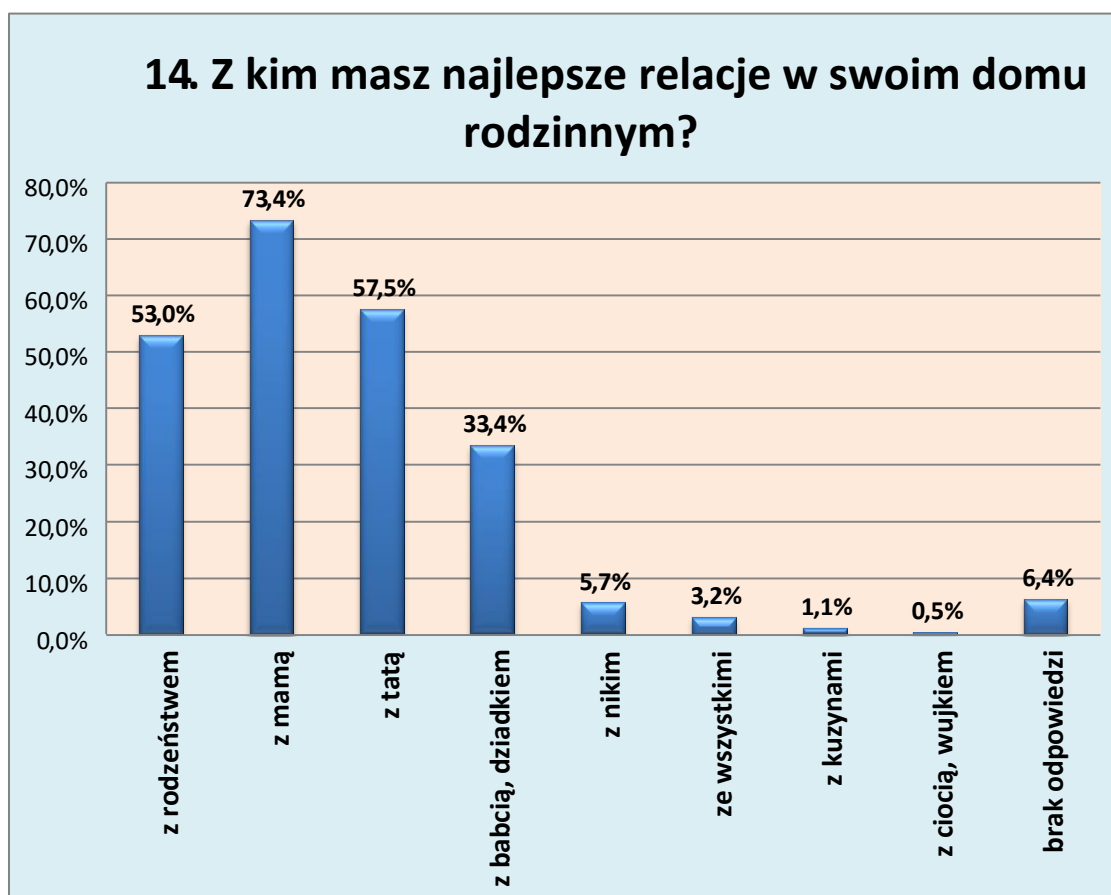
Było to pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego uzyskane odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 15. Relacje ankietowanych w rodzinie

14. Z kim masz najlepsze relacje w swoim domu rodzinnym? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
z rodzeństwem	233	53,0%
z mamą	323	73,4%
z tatą	253	57,5%
z babcią, dziadkiem	147	33,4%
z nikim	25	5,7%
ze wszystkimi	14	3,2%
z kuzynami	5	1,1%
z cicią, wujkiem	2	0,5%
brak odpowiedzi	28	6,4%

Wykres 14. Relacje ankietowanych w rodzinie

Większość ankietowanych osób uznała, że osobami, z którymi mają najlepsze relacje, są rodzice. W znacznej większości przypadków jest to mama – odpowiedziało tak ponad 73% zapytanych. Nieco mniej, bo niecałe 60% stwierdziło, że najlepsze relacje łączy ich z tatą. Na kolejnym miejscu (nieco ponad połowa ankietowanych) znalazło się rodzeństwo, a w dalszej kolejności (około jednej trzeciej) – dziadkowie. Są to odpowiedzi porównywalne do tych, które padały w latach ubiegłych.

Około 6% ankietowanych (również podobnie jak w latach ubiegłych) uznało jednak, że z nikim nie łączą ich dobre relacje. Problem dotyczy 25 osób spośród ankietowanych. Oznacza to, że istnieje taka grupa uczniów, którzy w swoich domach rodzinnych nie czują się dobrze i nie mają do kogo zwrócić się z potencjalnymi problemami. Uczniowie ci powinni zostać rozpoznani w środowisku szkolnym i objęci szczególną troską i pomocą, tym bardziej, że przynajmniej w części przypadków możemy założyć, iż złe relacje mają związek z przemocą domową. Poza tym brak zaufania do bliskich w okresie dorastania może skutkować wieloma problemami w późniejszym okresie życia, jest to więc kolejne zadanie do zrealizowania.

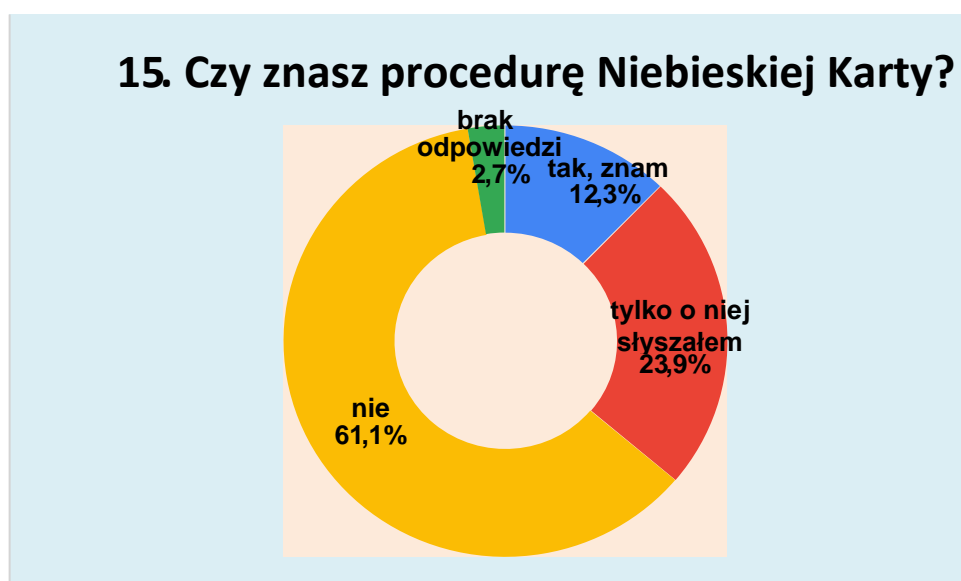
Piętnaste pytanie dotyczyło znajomości procedury Niebieskiej Karty, czyli formy pomocy udzielanej rodzinom, w których mamy do czynienia z jakąkolwiek formą przemocy.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 16. Znajomość procedury Niebieskiej Karty

15. Czy znasz procedurę Niebieskiej Karty?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
tak, znam	54	12,3%
tylko o niej słyszałem	105	23,9%
nie	269	61,1%
brak odpowiedzi	12	2,7%
Razem	440	100,0%

Wykres 15. Znajomość procedury Niebieskiej Karty

Tylko nieco ponad 12% ankietowanych uczniów (czyli 54 osoby) stwierdziła, że procedura Niebieskiej Karty jest im znana. Jest to o około 10% mniej niż w badaniu z 2021 roku, być może jednak ten spadek należy przypisać faktowi, iż obecne badanie przeprowadzono na grupie młodszej.

23,9% ankietowanych jedynie słyszało o istnieniu Niebieskiej Karty, natomiast ponad 61% uczniów nie zna tej procedury (w roku ubiegłym zadeklarowało tak 43% ankietowanych).

Z powyższych odpowiedzi wynika, że uczniów klas 4-6 należy objąć działaniami profilaktycznymi, wśród których znajdują się także informacje o procedurze Niebieskiej Karty, która stanowi jedną z podstawowych form pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

W szesnastym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie osoby bądź instytucji, do których zwróciliby się w przypadku wystąpienia przemocy w ich rodzinie. Celem pytania było przede wszystkim zbadanie poziomu znajomości i zaufania do poszczególnych osób i instytucji.

Pytanie wielokrotnego wyboru zakładało możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi, dlatego nie sumują się one do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 17. Gotowość do informowania innych osób o doznawanej przemocy domowej

16. Kogo byś poinformował/a gdybyś doznawał/a przemocy domowej (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
wychowawcę	106	24,1%
pedagoga lub psychologa szkolnego	119	27,0%
nauczyciela	61	13,9%
mamę/tatę	226	51,4%
rodzeństwo	87	19,8%
innego członka rodziny (np...: babcię, dziadka, ciocię, wujka)	146	33,2%
policję	138	31,4%
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS)	52	11,8%
Ogólnopolskiego Pogotowia „Niebieska Linia”	34	7,7%
osobę obcą	13	3,0%
bałbym/bałabym się kogokolwiek poinformować	26	5,9%
nie wiem komu mógłbym/mogłabym zgłosić taką informację	34	7,7%
nikogo bym nie informował	36	8,2%
koledze lub przyjacielowi	6	1,4%
brak odpowiedzi	15	3,4%

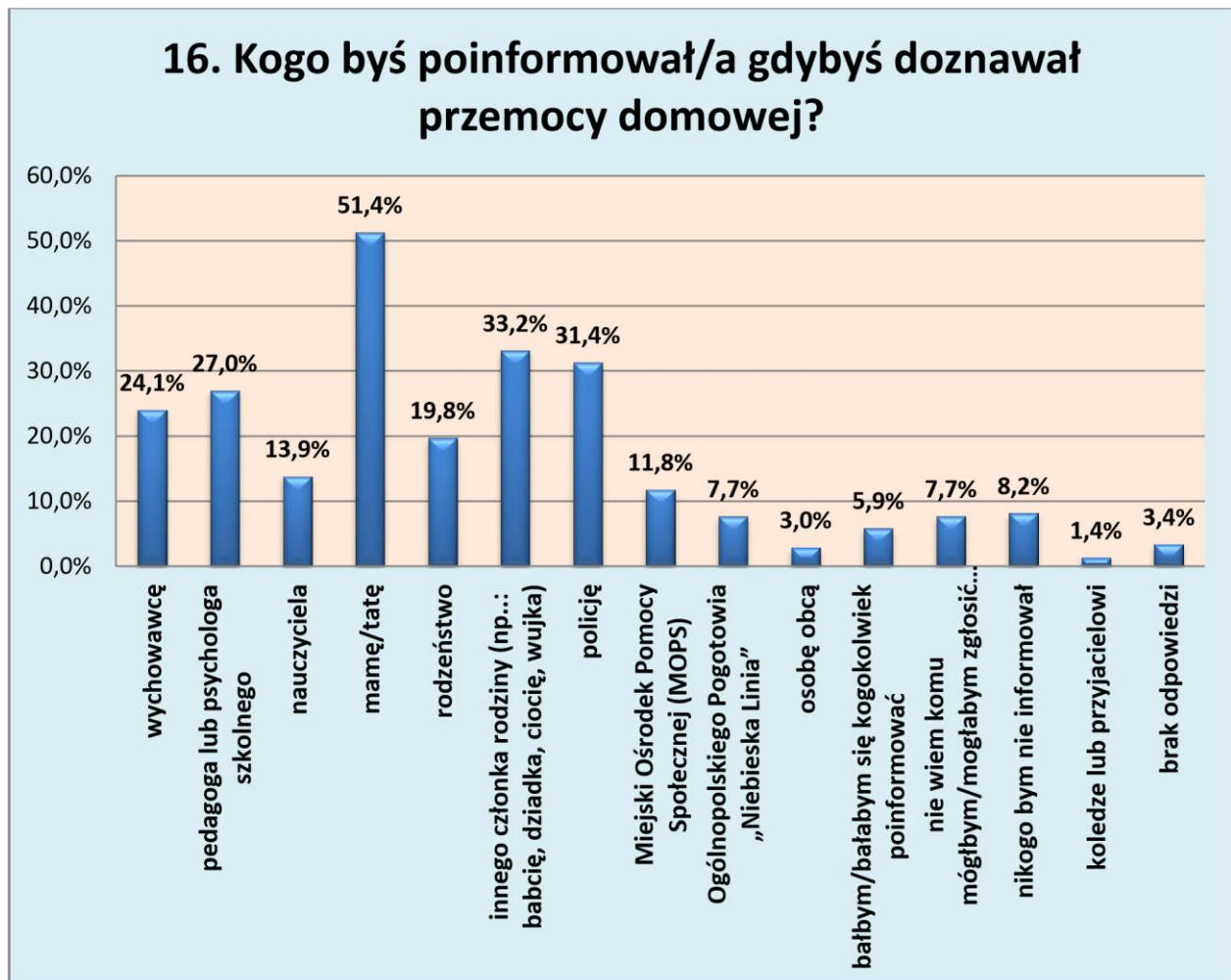
Najwięcej osób (ponad połowa) stwierdziło, że w takim przypadku poinformowałoby rodzica, ponad 33% - innego członka rodziny (babię, dziadka lub osobę z dalszej rodziny). Podobna liczba ankietowanych poinformowałaby policję. Wśród osób darzonych zaufaniem znaleźliby się jeszcze pedagog lub psycholog szkolny (odpowiedziało tak 27% ankietowanych), wychowawca (ponad 24%), rodzeństwo (19%),

nauczyciele (prawie 14%), a w dalszej kolejności Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i Ogólnopolskie Pogotowie „Niebieska Linia”.

Odpowiedzi te wskazują, że oprócz osób z kręgu najbliższej rodziny i policji to środowisko szkolne i osoby dorosłe z nim związane cieszą się sporym zaufaniem uczniów.

Niepokoi jednak fakt, że w przedziale od 6 do ponad 8% mieści się liczba osób, które nie wiedzą, kogo mogłyby poinformować, twierdzą, że nie informowałyby nikogo lub wręcz bałyby się powiedzieć komukolwiek o przemy. Odpowiedzi te potwierdzają, że nadal niezbędne są szeroko zakrojone akcje informacyjne, a także baczna obserwacja środowiska uczniów w celu rozpoznania tych, którzy nie mówią o przemy w ich domach.

Wykres 16. Gotowość do informowania innych osób o doznawanej przemy domowej

Kolejne pytanie (nr 17) dotyczyło powodów, które mogłyby ankietowanych zniechęcić do szukania pomocy w sytuacji wystąpienia zjawiska przemy w rodzinie. Celem pytania było zebranie informacji o najczęstszych przyczynach, które sprawiają, że osoba doznająca przemy milczy i nie ujawnia otoczeniu swoich problemów, a jak wskazują odpowiedzi na poprzednie pytania, takie osoby z pewnością istnieją i są

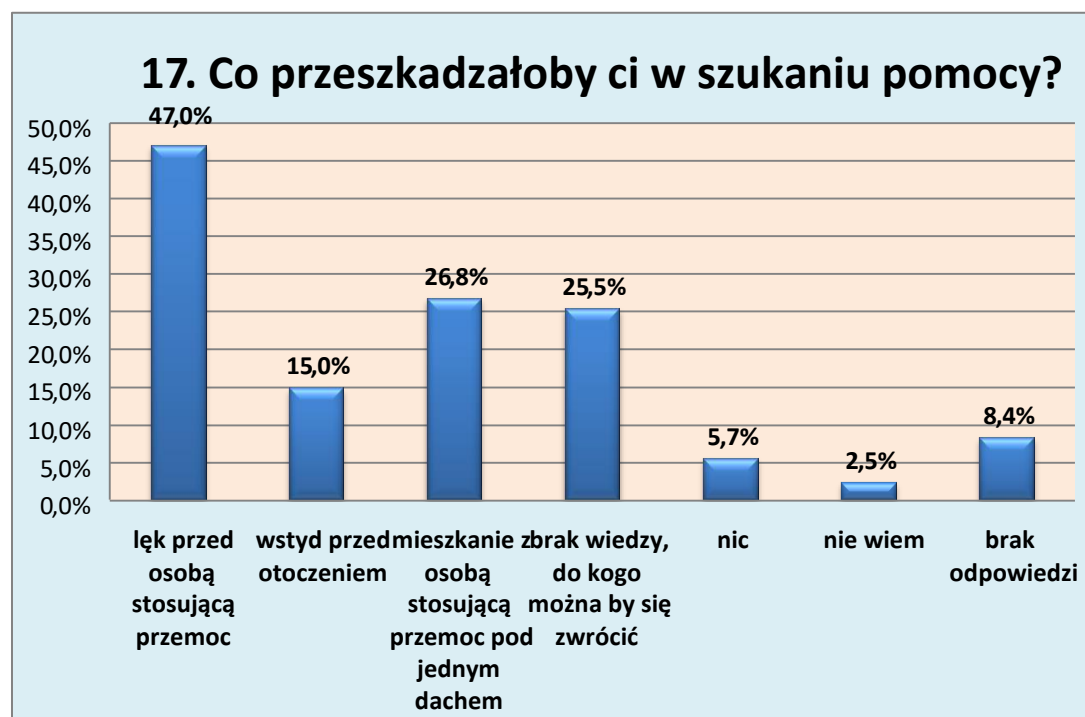
na tyle liczne, aby zwrócić na nie baczną uwagę. Było to również pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 18. Przeszkody w szukaniu pomocy w obliczu przemocy domowej

17. Co przeszkadzałoby ci w szukaniu pomocy? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
lęk przed osobą stosującą przemoc	207	47,0%
wstyd przed otoczeniem	66	15,0%
mieszkanie z osobą stosującą przemoc pod jednym dachem	118	26,8%
brak wiedzy, do kogo można by się zwrócić	112	25,5%
nic	25	5,7%
nie wiem	11	2,5%
brak odpowiedzi	37	8,4%

Wykres 17. Przeszkody w szukaniu pomocy w obliczu przemocy domowej

Odpowiedzi na to pytanie rozkładają się pomiędzy kilka czynników, jednak zdecydowanie najczęściej ankietowani wskazywali na lęk przed osobą stosującą przemoc. Taka odpowiedź dało 47% osób, czyli prawie połowa ankietowanych, co świadczy, że jednak jest to czynnik najistotniejszy.

Porównywalne liczby (około 25%) dotyczyły takich czynników jak mieszkanie z osobą stosującą przemoc pod jednym dachem oraz – co bardzo znaczące w świetle odpowiedzi na poprzednie pytanie - brak wiedzy, do

kogo można by się zwrócić. Istotnym czynnikiem, wskazanym przez ponad 15% ankietowanych, jest również wstyd przed otoczeniem.

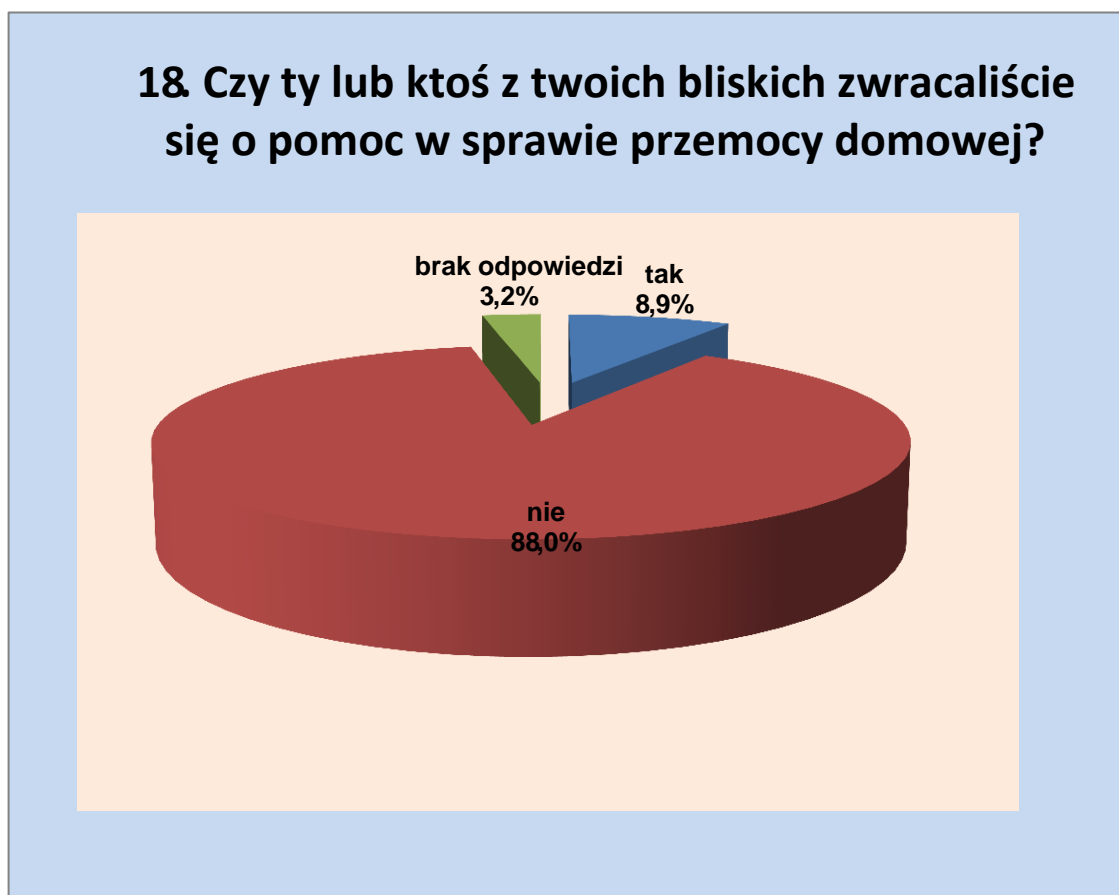
Kolejne pytanie (nr 18) dotyczyło faktu zwrócenia się ankietowanych lub kogoś z kręgu najbliższych im osób o pomoc do jakiegokolwiek instytucji w sprawie przemocy w rodzinie.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 19. Zwracanie się o pomoc w sprawie przemocy domowej

18. Czy ty lub ktoś z twoich bliskich zwracaliście się o pomoc w sprawie przemocy domowej?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
tak	39	8,9%
nie	387	88,0%
brak odpowiedzi	14	3,2%
Razem	440	100,0%

Wykres 18. Zwracanie się o pomoc w sprawie przemocy domowej

Zdecydowana większość ankietowanych (88%) stwierdziła, że ani oni sami, ani ich bliscy nie zwracali się o pomoc w sprawie przemocy domowej do żadnej instytucji. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że w ubiegłym

roku taką odpowiedź dało ponad 90% ankietowanych, a w roku 2021 - 95% ankietowanych – tak więc systematycznie wzrasta liczba osób zwracających się o pomoc do instytucji w sprawie przemocy w rodzinie.

Jednocześnie 8,9% ankietowanych zadeklarowało, że im lub ich bliskim zdarzyło się o taką pomoc prosić – w 2021 roku było to 7,6%, a w roku 2020 jedynie niewiele ponad 3% ankietowanych, wzrasta więc liczba osób proszących o pomoc.

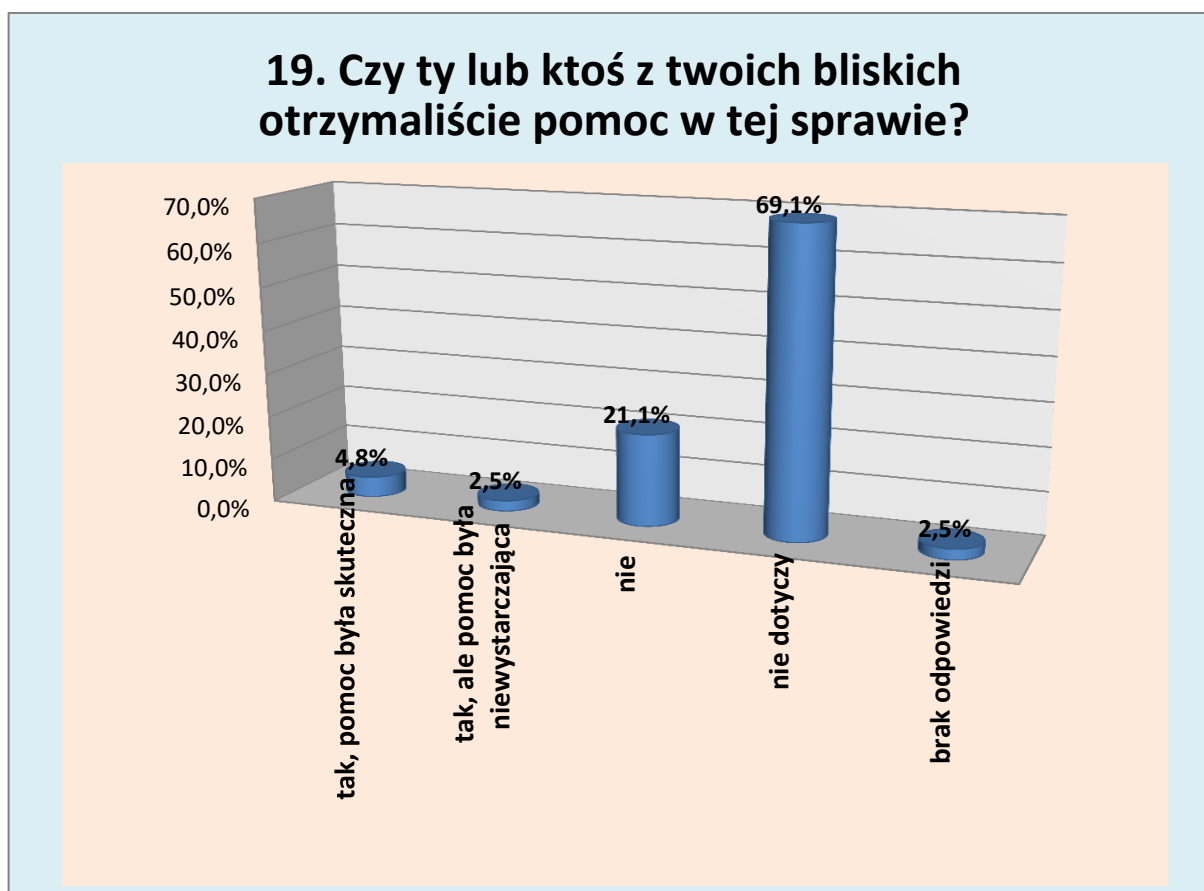
Dziewiętnaste pytanie dotyczyło pomocy uzyskanej w sytuacji pojawienia się przemocy domowej.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 20. Otrzymana pomoc w sprawie przemocy domowej

19. Czy ty lub ktoś z twoich bliskich otrzymaliście pomoc w tej sprawie?	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
tak, pomoc była skuteczna	21	4,8%
tak, ale pomoc była niewystarczająca	11	2,5%
nie	93	21,1%
nie dotyczy	304	69,1%
brak odpowiedzi	11	2,5%
Razem	440	100,0%

Wykres 19. Otrzymana pomoc w sprawie przemocy domowej

Zdecydowana większość ankietowanych zadeklarowała, że taka sytuacja ich nie dotyczy (prawie 70%). Spośród pozostałych odpowiadających 4,8% (21 osób) stwierdziło, że otrzymana pomoc była skuteczna. 2,5% (11 osób) wskazało, że otrzymały pomoc, ale nie była ona wystarczająca. Natomiast 21,1% odpowiadających (93 osoby) zadeklarowało, że w sprawie przemocy w rodzinie nie otrzymało pomocy. Należy tutaj zwrócić uwagę na to, iż niewielki odsetek osób uznało otrzymaną pomoc za skuteczną, choć oczywiście trzeba przy tym pamiętać o złożoności zjawiska przemocy domowej oraz fakcie, że odpowiedzi te opierają się na subiektywnych odczuciach ankietowanych.

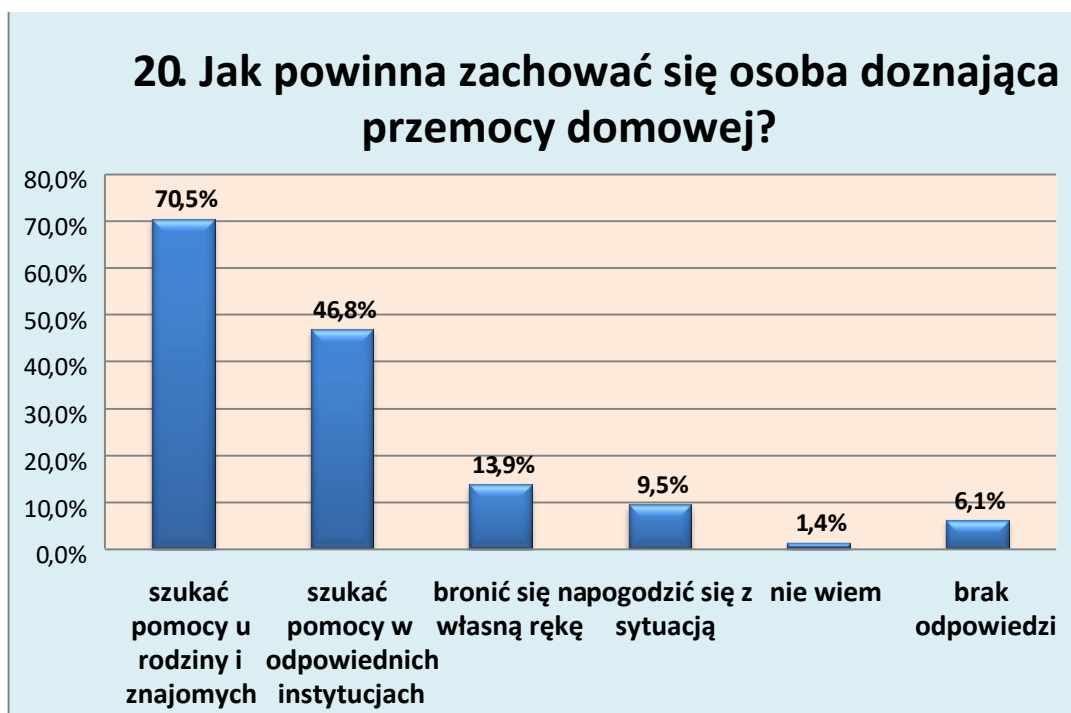
Ostatnie pytanie (nr 20) dotyczyło wiedzy ankietowanych na temat tego, jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy domowej. Było to pytanie wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Na to pytanie padły następujące odpowiedzi:

Tabela 21. Pożądane zachowanie się osoby doznającej przemocy domowej

20. Jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy domowej? (Wielokrotny wybór)	Odpowiedzi (liczba)	Odpowiedzi (%)
szukać pomocy u rodziny i znajomych	310	70,5%
szukać pomocy w odpowiednich instytucjach	206	46,8%
bronąć się na własną rękę	61	13,9%
pogodzić się z sytuacją	42	9,5%
nie wiem	6	1,4%
brak odpowiedzi	27	6,1%

Wykres 20. Pożądane zachowanie się osoby doznającej przemocy domowej

Zdecydowana większość ankietowanych (ponad 70%) stwierdziła, że osoba doznająca przemocy domowej powinna szukać pomocy wśród rodziny i znajomych, i była to najczęściej wskazywana odpowiedź. Również wiele osób (ponad 46%) wskazało, że osoba taka powinna szukać pomocy w odpowiednich instytucjach.

Jednak prawie 14% ankietowanych uznało, że osoba pokrzywdzona powinna bronić się na własną rękę, a ponad 9% - że powinna pogodzić się z sytuacją. Te odpowiedzi są niepokojące i potwierdzają wyciągnięte już wcześniej wnioski o potrzebie edukacji społecznej na temat przemocy.

1.2.3. Wnioski

Z analizy odpowiedzi udzielonych na pytania zawarte w ankiecie można wysnuć szereg wniosków oraz porównać je z badaniami przeprowadzonymi w latach 2021 i 2020. Dokonując porównań i analiz, trzeba jednak pamiętać o nieco odmiennych warunkach przeprowadzenia badania – zostało ono przeprowadzone grupie młodszych uczniów, uczęszczających do klas 4-6.

Podobnie jak w roku 2021, udział uczniów w ankiecie odbywał się tylko i wyłącznie za zgodą ich rodziców bądź opiekunów prawnych. Zgody takie rodzice/opiekunowie przekazali wychowawcom. Uzyskanie zgody rodzica/opiekuna prawnego na udział dziecka w badaniu ankietowym jest wymogiem formalnym, określonym przepisami. Należy jednak wziąć pod uwagę, że temat ankiety był szczególny i delikatny – dotyczył przemocy domowej. Istnieje wobec tego możliwość, że niektórzy rodzice uczniów, których mógłby dotyczyć ten problem, nie wyrazili zgody na udział dziecka w badaniu ankietowym. Dlatego należy o tym pamiętać przy interpretacji wyników ankiety.

W ankiecie wzięło udział 440 osób, a proporcje płci były w miarę wyrównane (230 do 209), co z pewnością zwiększa wiarygodność. Z analizy odpowiedzi udzielonych na wszystkie pytania zawarte w ankiecie wynika, że zdecydowana większość uczniów z klas czwartych, piątych i szóstych mieleckich publicznych szkół podstawowych nie spotyka się z problemem przemocy w swoich domach.

Istnieje jednak pewna grupa osób, której ten problem dotyczy. Chodzi w sumie o 91 ankietowanych uczniów, którzy stwierdzili, że zetknęli się z przemocą we własnym domu. Biorąc pod uwagę fakt, że w ankiecie wzięła udział jedynie pewna grupa badawcza, reprezentująca środowisko, należałoby ten wynik jeszcze pomnożyć. Okazuje się wówczas, że problem przemocy domowej dotyczy znacznej grupy uczniów mieleckich szkół podstawowych. Wzrosła również liczba osób, które spotkały się z przemocą w swoim środowisku (tabela 4 i wykres 4). Oznacza to, że niekoniecznie chodzi o własną rodzinę, ale raczej o krąg znajomych, sąsiadów itp. Dla ponad 40% ankietowanych przemoc w otoczeniu jest zauważalna, a w przypadku ponad 15%, jest zauważalna często. W ubiegłym roku, co zostało już podkreślone, taka sytuacja

dotyczyła zaledwie 6% ankietowanych. Ma to oczywiście związek z przypadkami przemocy domowej, których liczba także wzrosła i potwierdza te odpowiedzi.

Tak więc statystyki przypadków przemocy w rodzinie wśród uczniów mieleckich szkół podstawowych mają charakter wzrostowy – takich przypadków jest więcej, choć nie są to różnice bardzo duże. Zaznaczyć jednak należy, że – odnosząc się do odpowiedzi na pytanie nr 6 – spadła nieco liczba przypadków przemocy psychicznej, wzrosła natomiast liczba przypadków przemocy fizycznej.

Większa jest także liczba zarówno osób doznających przemocy, jak i ją stosujących. W tym miejscu należy również zwrócić uwagę na fakt, iż wzrosła liczba osób nieletnich, które stosują przemoc wobec członków swojej rodziny.

Oznacza to więc, że w badanym środowisku problem przemocy nadal istnieje i trzeba kontynuować wszelkie możliwe działania w celu jego eliminacji, a także – co zostało stwierdzone w raporcie z roku 2021 - rozważyć znów możliwość podjęcia nowych działań, o większej skuteczności.

Analiza ankiety wskazuje jasno na potrzebę działań uświadamiających uczniom klas 4-6, czym jest przemoc domowa, jakie są jej rodzaje, jakie zachowania możemy nazwać przemocą, a tym samym – na jakie zachowania nie powinno być zgody. Należy przy tej okazji wyjaśniać uczniom wiele podstawowych zagadnień i obiegowych twierdzeń, które są – powiedzmy to jasno – szkodliwe. Za przykład może posłużyć pogląd, że przemoc domowa to coś, czego należy się wstydzić lub ukrywać przed otoczeniem. Trzeba przy tym uświadamiać dzieciom – a także ich rodzicom – że przemoc jest przestępstwem i w świetle prawa za jej stosowanie grożą określone konsekwencje.

Warto także prowadzić działalność informacyjną dotyczącą procedury Niebieskiej Karty i zasad jej działania, jako jednego z podstawowych sposobów uruchamiania pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Podstawowym działaniem powinno być jednak nadal przede wszystkim rozpoznanie osób, które doznają przemocy w swoich rodzinach. Zadanie to wymaga przede wszystkim obserwacji środowiska ucznia. Najwięcej możliwości w tym zakresie mają z pewnością nauczyciele i wychowawcy, jak zresztą pokazuje analiza ankiety, są oni obdarzani przez uczniów zaufaniem.

Z ankiety wynika, że rodziny uczniów borykają się z bardzo różnorodnymi problemami, które mogą stanowić istotne czynniki eskalujące przemoc. Należą do nich między innymi stosowanie używek (alkoholu i narkotyków), stres, wewnątrzrodzinne konflikty oraz wiele innych. Być może skuteczna pomoc, udzielona rodzinie w tym zakresie (który najpierw oczywiście trzeba rozpoznać) przyczyniłaby się do spadku liczby przypadków stosowania przemocy. Wsparcie dorosłych, którzy niejednokrotnie nie radzą sobie z życiowymi trudnościami jest bardzo istotnym czynnikiem wsparcia również ich dzieci.

Istotną informacją wynikającą z ankiety jest również ta o istnieniu grupy osób, dla których środowisko rodzinne nie jest bezpiecznym miejscem, osób, które nie mają się do kogo zwrócić o pomoc. Takie osoby,

funkcjonujące w środowisku szkolnym, należałoby rozpoznać i udzielić im wsparcia. Dużą rolę ma tutaj do odegrania szkoła jako drugie po domu rodzinnym środowisko, gdzie dziecko przebywa najdłużej i gdzie styka się z dorosłymi, którzy w pewnym sensie biorą za nie odpowiedzialność.

Nie należy również zaniedbać działań uwrażliwiających środowisko rówieśnicze na problemy ich kolegów i koleżanek, gdyż bardzo często to właśnie oni wiedzą najlepiej o sytuacji rodzinnej swoich przyjaciół i szkolnych znajomych i mogą tym samym odegrać istotną rolę w udzielaniu pomocy.

Również ważnym zagadnieniem, które należy wziąć pod uwagę, jest deklarowany przez ankietowanych strach i wstyd przed otoczeniem jako czynnik hamujący w sytuacji, gdy byliby zmuszeni poprosić o pomoc. Jest to temat, jaki z pewnością należy wziąć pod uwagę, planując dalsze działania profilaktyczne.

Podsumowując, wyniki ankiety wskazują na konieczność kontynuowania działań informacyjnych, profilaktycznych oraz pomocowych w środowisku uczniów szkół podstawowych w Mielcu. Biorąc pod uwagę odpowiedzi, warto także zastanowić się nad podjęciem nowych, bardziej skutecznych i być może szerzej zakrojonych działań, oferujących pomoc i wsparcie nie tylko w przypadku przemocy, ale również w wielu innych trudnościach życiowych.

Akcje informacyjno-edukacyjne oraz pomocowe powinny być skierowane nie tylko do samych uczniów, ale również do ich otoczenia, w szczególności do rodziców i najbliższych opiekunów.

Działania powinny też polegać na bacznej obserwacji środowiska uczniów pod kątem możliwości wystąpienia problemów związanych z przemocą domową, ale również pod kątem szeregu innych problemów rodzinnych.

2. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dane instytucjonalne

2.1 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Mielec w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Tabela 22. Liczba Niebieskich Kart - A sporządzonych w latach 2021-2023

Liczba Niebieskich Kart - A sporządzonych w latach 2021-2023			
Liczba „Niebieskich Kart”			Instytucje wszczynające procedurę „Niebieskie Karty”
2021	2022	2023	
78	59	52	Komenda Powiatowa Policji w Mielcu
30	47	60	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej
4	4	7	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mielcu
8	1	6	Mieleskie jednostki oświaty
0	1	4	Mieleskie jednostki ochrony zdrowia
120	112	129	RAZEM

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Do przedstawicieli instytucji najczęściej wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” należą policjanci (od 93,6% do 67,08%) i przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (od 36% do 77,4%). To oni wypełniali formularz „Niebieska Karta – A” i dostarczali go następnie Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego, pouczając osoby dotknięte przemocą przekazując formularz „Niebieska Karta – B”. To także do przedstawicieli tych instytucji najczęściej trafiają zgłoszenia o przemocę domowej. Najmniej formularzy „Niebieska Karta-A” Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego otrzymuje od przedstawicieli ochrony zdrowia.

Niniejsze formularze mogą być również wypełniane w rodzinach, w których toczy się aktualnie procedura „Niebieskie Karty”, stąd mniejsze wartości liczbowe dotyczące wszczętych procedur w tabeli poniżej.

Tabela 23. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty”		
Lata	Procedury wszczęte	Procedury zakończone
2021	121	152
2022	109	111
2023	124	99

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Tabela 24. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta- C”

Lata			NIEBIESKIE KARTY - C
2021	2022	2023	
155	151	140	

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Na posiedzeniu członkowie grupy diagnostyczno-pomocowej dokonują analizy sytuacji w danej rodzinie i wypełniają formularz „Niebieska Karta - C” w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy domowej. Jak wynika z badań na przestrzeni 2021-2023 roku liczba tych osób maleje i wyraża chęć współpracy z członkami grupy diagnostyczno-pomocowej. Ilość sporządzonych „Niebieskie Karty – C” traktujemy jako minimalną liczbę osób pokrzywdzonych przemocą domową ponieważ, dzieci lub innych członków danej rodziny, którzy również byli dotknięci przemocą domową, nie wypełniano osobno „Niebieskiej Karty- A”, zaś zostały objęte pomocą w indywidualnym planie pomocy, sporządzonym w „Niebieskiej Karcie – C”, dla ich matki/ojca, „Niebieska Karta – C” może dotyczyć jednej bądź większej liczby osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie (rodzica i małoletnich).

Tabela 25. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart- D”

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart- D”			
Lata			NIEBIESKIE KARTY - D
2021	2022	2023	
98	90	71	

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Formularz „Niebieska Karta – D” wypełniany jest w obecności osoby wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową w celu weryfikacji informacji zebranych przez członków grupy diagnostyczno-pomocowej. Z osobami podejrzewanymi o stosowanie przemocy domowej przeprowadzane są rozmowy mające na celu ukazać sytuację w rodzinie, wskazać zachowania przemocowe, które są niedopuszczalne w stosunku do innych osób oraz przedstawić możliwe formy pomocy w celu skorygowania powyższych zachowań. Jak pokazuje nam powyższa tabela wyraźnie zmalała liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – D” (o 28%).

Tabela 26. Skala przemocy domowej oraz częstotliwość jej występowania

Skala przemocy domowej oraz częstotliwość jej występowania				
Lata	Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie	I. częstotliwość		
		1 raz do roku	Od 2 do 5 razy do roku	6 razy w roku i więcej
2021	172	135	37	0
2022	139	104	33	2
2023	145	106	39	0

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Jak wynika z danych zawartych w tabeli powyżej największy wzrost liczby rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie w stosunku do lat poprzednich miał miejsce w 2021 roku. Wśród rodzin największy odsetek stanowią rodziny w których przemoc wystąpiła tylko raz w roku. Ponadto, jak wynika z powyższych danych na przestrzeni lat 2021-2023 tylko w dwóch z rodzin zjawisko przemocy wystąpiło 6 i więcej razy w roku. Miało to miejsce tylko w roku 2022.

Następnymi ważnymi danymi są dane dotyczące liczby osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie, z podziałem na określone grupy, osób poszkodowanych w wyniku tego zjawiska.

Tabela 27. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej

Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej											
Lata	Ogółem osoby poszkodowane	Kobiety			Mężczyźni			Dzieci			
		Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Z tego:		
			Osoby starsze (po 65 r.ż.)	Osoby z niepełnosprawnością		Osoby starsze (po 65 r.ż.)	Osoby z niepełnosprawnością		do 13 r.ż.	od 14 do 18 lat	W tym osoby z niepełnosprawnością
2021	261	152	27	11	23	7	5	86	65	21	14
2022	205	115	34	7	25	7	3	65	47	18	10
2023	260	119	18	9	23	7	6	118	80	34	11

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Konsekwencją potęgowania się zjawiska przemocy domowej jest etapowy wzrost liczby osób dotkniętych negatywnym działaniem tego zjawiska. Gromadzone dane statystyczne wskazują, że na przestrzeni omawianego okresu łączna liczba osób pokrzywdzonych w wyniku doświadczania przemocy ze strony osób najbliższych wykazuje duże wahania. W zestawieniu roku 2021 i 2023 liczba ta zmalała zaledwie o jedną osobę, ale warto wziąć przy tym pod uwagę, że w roku 2022 liczba za gwałtownie zmalała o 21,45%.

Największą grupę ofiar przemocy domowej stanowią kobiety (od 56% do 58%), następnie dzieci (od 31% do 32% ogółu poszkodowanych w danym roku), głównie do 13 roku życia, a najmniejszą grupę stanowią mężczyźni. Niewielki odsetek ogółu osób pokrzywdzonych stanowią osoby niepełnosprawne i starsze.

Powyższy wykres prezentuje osoby poszkodowane w wyniku przemocy w rodzinie z podziałem na: kobiety, mężczyźni oraz dzieci w latach 2017-2019.

Tabela 28. Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy domowej

Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy domowej			
Lata	Ogółem osoby poszkodowane	Ogółem poszkodowane osoby starsze (po 65 r.ż.)	Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy domowej
2021	261	27	5,64
2022	205	34	7,18
2023	260	18	13,92

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Osoby starsze, obok grupy osób z niepełnosprawnością i dzieci, stanowią grupę szczególnie narażoną na przemoc. Główną przyczyną są ograniczone możliwości psychiczne i fizyczne oraz zależność od otoczenia. Dane wskazują, że odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy w rodzinie w 2023 r. wynosił 13,92%. Największą grupę osób starszych (po 65 r.ż.), doznających przemocy stanowią kobiety.

Kolejna tabela przedstawia liczbę osób, co, do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową z podziałem na: kobiety, mężczyźni i nieletni.

Tabela 29. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domowej				
Lata	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2021	184	33	149	2
2022	136	29	107	0
2023	144	26	118	0

Źródło: Opracowanie własne Zespołu na podstawie rejestru wpływu „Niebieskich Kart” za lata 2021-2023

Z powyższych danych wynika, że mężczyźni są głównymi sprawcami przemocy domowej, stanowią oni, bowiem od 78% do 82% ogółu osób stosujących przemoc we wskazanych wyżej rocznikach. Kobiety zaś stanowią od 18% do 21% ogółu osób stosujących przemoc.

2.2 Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Tabela 30 i 31 przedstawia ilość działań podejmowanych przez MOPS w Mielcu wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej. Czynności te mają na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy, rozszerzanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie, zdobywanie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy domowej, zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy itp.

Tabela 30. Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy domowej

Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy domowej			
Liczba osób w poszczególnych latach:			PODJĘTE DZIAŁANIA
2021	2022	2023	
155	149	167	Wyjaśnianie działań wynikających z wszczęcia w rodzinie procedury "Niebieskie Karty"
185	145	163	Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinie nakierowanej na wsparcie oraz motywowanie do realizacji dalszych możliwych działań
83	66	25	Interwencja w kryzysie
129	124	98	Motywowanie do złożenia zeznań
203	163	199	Monitorowanie sytuacji w rodzinie (poprzez wizyty w miejscu zamieszkania rodziny, kontakty telefoniczne, kontakty w ops)
110	139	80	Poradnictwo prawne
166	146	107	Poradnictwo rodzinne
93	67	85	Poradnictwo w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych
141	124	85	Poradnictwo psychologiczne
185	145	163	Praca socjalna
153	153	163	Poinformowanie o możliwości skorzystania z różnych form specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach, w tym również pomocy świadczonej dzieciom oraz o możliwości skorzystania ze schronienia oraz o możliwych dalszych działaniach mających na celu

			poprawę sytuacji w rodzinie i ochronę praw własnych
185	145	163	Udzielanie wsparcia emocjonalnego w realizacji działań na rzecz poprawy sytuacji w rodzinie
185	145	163	Poradnictwo socjalne

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

Tabela 31. Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc domową

Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc domową			
Liczba osób w poszczególnych latach			PODJĘTE DZIAŁANIA
2021	2022	2023	
119	109	137	Wyjaśnianie działań wynikających z wszczęcia w rodzinie procedury "Niebieskie Karty"
119	109	137	Przeprowadzenie rozmowy interwencyjnej, przekazanie informacji o karnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej
119	109	137	Motywowanie do realizacji koniecznych działań w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie
119	109	137	Udzielenie informacji o możliwościach skorzystania z różnych form specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach
119	103	137	Poinformowanie o możliwości udziału w programie zajęć korekcyjno-edukacyjnych, przeprowadzenie rozmowy motywującej do uczestnictwa
122	109	145	Współpraca z instytucjami (policja, sąd, PCPR, oświata, placówki opieki zdrowotnej, GKRPA, organizacje pozarządowe, placówki pomocy społecznej itp.)
93	89	10	Pomoc w uzyskaniu bezpłatnej pomocy specjalistycznej
119	109	137	Edukacja w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie
119	112	137	Monitorowanie zachowań sprawcy w rodzinie i podejmowanych przez niego działań
85	54	38	Motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

Tabela 32. Działania podejmowane wobec świadków przemocy domowej

Działania podejmowane wobec świadków przemocy domowej			
Liczba osób w poszczególnych latach:			PODJĘTE DZIAŁANIA
2021	2022	2023	
15	12	84	Prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na udzielanie wsparcia i wzmacnianie zasobów osobistych
0	12	37	Poradnictwo prawne
2	8	31	Poradnictwo pedagogiczne
12	12	50	Poradnictwo rodzinne
4	12	46	Poradnictwo psychologiczne
15	12	62	Udzielanie informacji o możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy w lokalnych instytucjach (w tym świadczących pomoc dzieciom oraz możliwość i skorzystania ze schronienia)
15	12	66	Udzielanie wsparcia emocjonalnego oraz motywowanie do realizacji działań w celu poprawy sytuacji w rodzinie
15	12	63	Poinformowanie o możliwości skorzystania z różnych form specjalistycznej pomocy w różnych instytucjach
15	12	66	Motywowanie do złożenia zeznań
15	12	62	Edukowanie w zakresie zjawiska przemocy domowej

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

Bardzo ważną rolę odgrywa świadek przemocy domowej, ponieważ jest to czasami jedyna osoba, która może przerwać przemoc poprzez zgłoszenie danego incydentu odpowiedniej instytucji. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Mielcu są podejmowane działania wobec świadków przemocy domowej, które obrazuje powyższa tabela. Poniżej zaś przedstawiono działania podejmowane w 2021 i 2023 roku przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielcu wobec dzieci doświadczających przemocy domowej

Tabela 33. Działania podejmowane wobec dzieci doświadczających przemocy domowej

Działania podejmowane wobec dzieci doświadczających przemocy domowej			
Liczba dzieci objętych działaniami w poszczególnych latach:			PODJĘTE DZIAŁANIA
2021	2022	2023	
103	74	119	Monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie
74	69	60	Zorganizowanie pomocy psychologicznej
81	75	55	Zorganizowanie pomocy pedagogicznej
21	5	16	Dożywianie dzieci
99	80	85	Współpraca z instytucjami, tj. żłobki, przedszkola, świetlice, szkoły, placówki ochrony zdrowia
15	0	2	Zapewnienie bezpiecznego schronienia
46	14	29	Wsparcie asystenta rodziny
91	78	102	Udzielanie opiekunowi informacji o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz dzieci
91	72	102	Edukacja rodziców w zakresie prawidłowego realizowania funkcji rodzicielskich oraz metod wychowawczych
74	69	102	Motywowanie i kierowanie rodziców do udziału w zajęciach poświęconych problematyce rodziny, rodzicielstwa, rozwoju i wychowania dzieci, komunikacji z dzieckiem

Źródło: Opracowanie własne – dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielcu

2.3 Działania Komendy Powiatowej Policji w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Tabela 34. Działania podjęte przez Policję w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”

Działania podjęte przez Policję w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”									
	2021			2022			2023		
	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Małoletni /Nieletni	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Małoletni /Nieletni	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Małoletni /Nieletni
Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”	81			74			52		
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	66	15	7	76	10	22	42	9	28
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemocą domową	4	77	0	68	6	0	6	46	0
Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu	2	36	0	14	0	0	2	10	0
Liczba doprowadzonych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia	44			28			12		

Znaczącą rolę w walce z przemocą odgrywa Komenda Powiatowa Policji w Mielcu, ponieważ jako jedyna instytucja może interweniować przez całą dobę. Dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Mielcu jednoznacznie wskazują, iż w porównaniu do 2021 roku, liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w 2023 roku zmalała o 35,8%. Przemocy częściej doświadczają kobiety oraz z roku na rok wzrasta liczba małoletnich pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie. Powyższa tabela ukazuje także znaną prawidłowość współwystępowania problemu alkoholowego z zachowaniami przemocowymi.

Tabela 35. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy			
	2021	2022	2023
Przemoc fizyczna	53	65	42
Przemoc psychiczna	86	107	58
Przemoc innego rodzaju	34	48	32

Na przestrzeni lat funkcjonariusze Policji zanotowali najwięcej przypadków przemocy psychicznej. W rekordowym pod tym względem roku 2022 odnotowano 107 przypadków.

W dalszej kolejności jest to przemoc fizyczna w 2021 i 2023 roku. W rekordowym pod tym względem roku 2022 odnotowano 65 przypadków (w tym: niszczenie/uszkodzenie mienia, zabór/przywłaszczenie mienia, groźba karalna/znieważenie, zmuszanie do picia alkoholu, zażywania środków odurzających lub inne działania).

2.4 Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy

Tabela 36. Liczba osób objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2021-2023

Liczba osób objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2021-2023			
	2021	2022	2023
Poradnictwo psychologiczne	51	72	69
Poradnictwo prawne	47	51	13
Poradnictwo socjalne	3	5	0
Poradnictwo zawodowe i rodzinne	17	6	11
Ogółem	118	134	93

Z danych pozyskanych z Punktu Konsultacyjnego wynika, iż w 2023 roku ogółem 93 osoby objęto pomocą w formie poradnictwa. Jest to o 21% mniej, niż w roku 2021. Najwięcej osób w badanym okresie skorzystało z poradnictwa psychologicznego i prawnego.

Tabela 37. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2021-2023

Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2021-2023			
	2021	2022	2023
Kobiety	87	83	75
Mężczyźni	29	41	8
Dzieci	2	10	10
Ogółem	118	134	93

Z analizy danych Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy wynika, że największą grupę osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego stanowią kobiety od 61% do 80%, najmniejszą grupę stanowią dzieci tj. od 2% do 11%.

2.5 Działania Prokuratury Rejonowej w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Prokuratura Rejonowa w Mielcu w 2021 roku zarejestrowała 103 zgłoszenia i interwencje dotyczących przemocy domowej. W 2022 roku ilość zgłoszeń wynosiła 106, zaś w roku 2023 odnotowano 93 zgłoszenia.

Prokuratura wszczyna postępowanie karne w oparciu o treść wniosku zawiadomienia o przestępstwie, po początkowej weryfikacji określonych okoliczności i zabezpieczonych dowodów przestępstwa np. obdukcja lekarska. Po wszczęciu dochodzenia prowadzonego przez policję pod nadzorem prokuratora, który czuwa nad prawidłowym gromadzeniem materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie i wyznacza dalszy bieg dochodzenia. Na tym etapie postępowania przesłuchiwani są świadkowie zdarzeń, przeprowadzane są badania lekarskie przez biegłego lekarza medycyny sądowej (jeśli są ślady na ciele pokrzywdzonego). Jeśli uzyskane dowody potwierdzą, że wskazany sprawca przemocy faktycznie dopuścił się czynów zgłaszanych w protokole przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie ogłaszany jest mu zarzut potępienia przestępstwa i od tej chwili staje się on podejrzanym w sprawie. Podejrzanym może aktywnie uczestniczyć w weryfikowaniu swojej linii obrony poprzez realizowanie swoich uprawnień przewidzianych kodeksem postępowania karnego. Na drodze postępowania część spraw zostaje skierowana do Sądu Rejonowego w Mielcu lub zostają odmówione wszczęcie dochodzenia z uwagi na brak dostatecznych dowodów na zaistnienie przestępstwa.

2.6 Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu zgodnie z art. 46 i 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz.1876) świadczy zadania w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej. Interwencja kryzysowa składa się z zespołu działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, celem tych działań jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu uniemożliwienie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. Z działań realizowanych w Punkcie Interwencji Kryzysowej mogą korzystać osoby z całego powiatu mieleckiego. **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu** zapewnia również miejsca noclegowe **w Punkcie Interwencji Kryzysowej** dla osób i rodzin (mieszkańców powiatu mieleckiego)

znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, doznających przemoc fizyczną lub psychiczną, przeżywających kryzysy osobiste, rodzinne i społeczne. Podczas pobytu w Punkcie Interwencji Kryzysowej (schronienie całodobowe) można przebywać do 3 miesięcy, korzystać z pomocy psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej oraz prawnej. W 2021 roku z miejsc w Punkcie Interwencji Kryzysowej skorzystało 4 osoby 2 kobiety , dwoje dzieci, w 2022 – 0. W 2023r 4 osoby 1 kobieta , 1 mężczyzna , 2 dzieci. Pomoc osobom doznającym przemocy skoncentrowana jest na pracy w formie spotkań indywidualnych. Osoby doświadczające przemocy otrzymują wsparcie psychologiczne polegające na podwyższeniu samooceny, poczucia własnej wartości i świadomości, że mogą decydować same o sobie. Z porad psychologicznych w 2021r roku skorzystało 41 osób, w roku 2022 – 25 osób. W roku 2023r 32 osoby. Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie reagują na sygnały pochodzące ze środowiska, szkół, dotyczące zaniedbania dzieci. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości informacja przekazywana jest do Sądu lub innych instytucji, których współpraca w rozwiązywaniu sytuacji jest wskazana.

2.7 Działania Sądu Rejonowego w Mielcu w zakresie realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Z analizy danych Sadu Rejonowego w Mielcu dotyczącej zjawiska przemocy domowej wynika, że w 2021 r. zastosowano 8 tymczasowych aresztowań przed wyrokiem (przemoc domową , znęcanie, groźby karalne) Sąd orzekł 26 nakazów opuszczenia lokalu . Uwzględnił 3 wnioski o nakazie opuszczenia lokalu sprawcy przemocy domowej w postępowaniu cywilnym. Jako środek karny Sąd orzekła w 5 sprawach nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Ogółem 18 nakazów opuszczenia lokalu mieszkalnego , które jako środek zapobiegawczy zostały zastosowane przez sąd w postępowaniu sądowym wraz z tymi , które wpłynęły z aktem oskarżenia. W 74 sprawach sąd wydał nakazy powstrzymywania się osoby stosującej przemoc od kontaktów z osobą doświadczającą przemocy (w tym 43 zakazy kontaktowania się oraz 51 zakazy zbliżania się na określoną odległość). Orzeczono 23 dozory kuratorskie(art. 207 §1 kk, 207 §1a kk).

W 2022 r. zastosowano 12 tymczasowych aresztowań przed wyrokiem (przemoc domową , znęcanie, groźby karalne). Sąd wydał 25 nakazów opuszczenia lokalu przez osoby stosujące przemoc. Sąd uwzględnił 5 wniosków o nakazanie opuszczenia lokalu sprawcy przemocy domowej w postępowaniu cywilnym. W 4 przypadkach orzekł nakazy okresowego opuszczenia lokalu z zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Ogółem 16 nakazów opuszczenia lokalu mieszkalnego , które jako środek zapobiegawczy zostały zastosowane przez Sąd w postępowaniu sądowym, wraz z tymi, które wpłynęły z aktem oskarżenia. Orzeczono 61 nakazów powstrzymania się osoby stosującej

przemoc od kontaktów z osobą doświadczającą przemocy (w tym 45 zakazów kontaktowania się oraz 52 zakazów zbliżania się na określoną odległość. Orzeczono 17 dozorów kuratorskich.(art. 207 §1 kk, 207 §1a kk) W 2023 roku Sąd zastosował 24 nakazy opuszczenia lokalu przez sprawce przemocy. W tym uwzględnił 12 wniosków o nakazie opuszczenia lokalu sprawcy przemocy w rodzinie w postępowaniu cywilnym. W 9 przypadkach Sąd orzekł jako środek karny , nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. 3 nakazy opuszczenia lokalu mieszkalnego , które jako środek zapobiegawczy zostały zastosowane przez Sąd w postępowaniu sądowym wraz z tymi które wpłynęły z aktem oskarżenia. W 77 sprawach (w tym 39 zakazów kontaktowania się oraz 39 zakazów zbliżania się na określoną odległość).

Orzeczono ogółem 15 dozorów kuratorskich (art. 207 §1 kk, 207 §1a kk).

2.8 Wnioski

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie Gminy Miejskiej Mielec w związku z występowaniem przemocy ukrytej. Przytoczone dane liczbowe dotyczą zjawiska przemocy, często łączą się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i nie odzwierciedlają w pełni faktycznej skali problemu, ponieważ jest to temat wstydlivy i często zatajany aż do chwili wystąpienia sytuacji drastycznej i ewidentnej, bezpośredniej przemocy fizycznej.

X. OBSZARY, KIERUNKI I DZIAŁANIA PROGRAMU

1. Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna;
2. Obszar: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą domową;
3. Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową;
4. Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań, jak również działania planowane do realizacji stanowią ogólny zarys, konieczny do realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024 i mogą być na bieżąco uzupełniane o inne działania wynikające z potrzeb rodzin i osób, do których kierowany jest Program na przestrzeni kolejnych lat jego realizacji.

1. Obszar: Profilaktyka i edukacja społeczna

Tabela 38. Profilaktyka i edukacja społeczna

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
1.1. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej	1.1.1. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na obszarze gminy, ustalenie odsetka rodzin zagrożonych przemocą domową;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI w Gminie Miejskiej Mielec ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba opracowanych diagnoz 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2023 r.
	1.1.2. Analiza skali problemu przemocy poprzez monitorowanie działań podejmowanych przez podmioty realizujące Program;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI w Gminie Miejskiej Mielec ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba opracowanych analiz i badań ➤ liczba podmiotów realizujących Program 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I kwartał każdego roku
1.2. Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej mieszkańców miasta Mielca na temat zjawiska przemocy domowej.	1.2.1. Organizowanie i udział w kampaniach i akcjach społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI w Gminie Miejskiej Mielec ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ OPiTu w Mielcu ➤ Policja ➤ GKRPA w Mielcu, ➤ organizacje pozarządowe ➤ placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba lokalnych kampanii społecznych ➤ liczba ogólnopolskich kampanii społecznych, w które włączyła się gmina ➤ liczba artykułów w mediach ➤ liczba publikacji na stronach internetowych ➤ liczba akcji społecznych, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	1.2.2. Upowszechnienie informacji o zjawisku przemocy domowej, formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom uwięzonym w przemoc na stronach internetowych, w publikacjach i mediach;			
	1.2.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i	<ul style="list-style-type: none"> ➤ organizacje 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba podjętych inicjatyw 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

	innymi podmiotami realizującymi działania mające na celu zmianę świadomości społecznej w obszarze przemocy domowej;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pozarządowe placówki oświatowe, ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba organizacji, z którymi podjęto współpracę ➤ liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej 	2024 r.
1.3. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych	1.3.1. Prowadzenie poradnictwa w szczególności poprzez działania służące wzmocnieniu opiekuńczych – wychowawczych alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ organizacje pozarządowe ➤ OPiTu w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej ➤ liczba programów ➤ liczba osób, którym udzielono porady 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	1.3.2. Prowadzenie pracy w środowiskach zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba rodzin objętych pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	1.3.3. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zjawiska przemocy domowej poprzez realizację programów profilaktycznych, psychoedukacyjnych i zajęć wychowawczych.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ placówki oświatowe ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba programów, ➤ liczba uczestników programów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.

2. Obszar: Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej

Tabela 39. Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
2.1. Rozwój infrastruktury i współpracy instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą domową	2.1.1. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ GKRPA w Mielcu ➤ Policja ➤ Jednostki ochrony zdrowia ➤ Placówki oświatowe ➤ Kuratorska służba sądowa ➤ PCPR w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego ➤ liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego ➤ liczba rodzin objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego ➤ liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych; ➤ liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych; ➤ liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych; ➤ liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I kwartał każdego roku
2.2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą domową	2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ organizacje pozarządowe ➤ OPiTu w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych ➤ liczba lokalnych kampanii społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

2.3. Udzielenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową	2.3.1. Udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ MOPS w Mielcu ➤ Policja ➤ Jednostki ochrony zdrowia ➤ Placówki oświatowe ➤ Kuratorska służba sądowa ➤ PCPR w Mielcu ➤ organizacje pozarządowe ➤ GKRPA w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób doświadczających przemocy domowej w danej instytucji ➤ liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji 	➤ 2021-2024 r.
	2.3.2. Udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej; zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PCPR w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia ➤ liczba osób doświadczających przemocy domowej, które skorzystały z miejsc w PIK 	➤ 2021-2024 r.
	2.3.3. Tworzenie warunków umożliwiających osobom doświadczającym przemocy domowej otrzymania mieszkania socjalnego;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ BGL Urząd Miejski w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób doświadczających przemocy domowej, które otrzymały mieszkanie socjalne; 	➤ 2021-2024 r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

	2.3.4. Opracowanie i realizacja programów edukacyjnych, terapeutycznych i pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy domowej;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu ➤ PCPR w Mielcu ➤ organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba programów terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy domowej ➤ liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym osób doświadczających przemocy domowej ➤ liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne 	➤ 2021-2024 r.
2.4. Monitoring skuteczności działań pomocowych	2.4.1. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ZI w Gminie Miejskiej Mielec ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy domowej ➤ liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, u których przemoc domowa ustała ➤ liczba osób, które w wyniku oddziaływań nie powróciły do stosowania przemocy domowej ➤ liczba corocznych raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej ➤ liczba osób/rodzin monitorowanych po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” 	➤ I kwartał każdego roku

3. Obszar: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową

Tabela 40. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
3.1. Interweniowanie i reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy domowej, stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	3.1.1. Podejmowanie interwencji i reagowanie przez służby na stosowanie przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PCPR w Mielcu ➤ Policja ➤ Sąd Rejonowy w Mielcu ➤ Prokuratura Rejonowa w Mielcu ➤ GKRPA w Mielcu ➤ ZI w Gminie Miejskiej Mielec ➤ MOPS w Mielcu ➤ OPiTU w Mielcu ➤ Placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba zgłoszeń i interwencji dotyczących przemocy domowej, ➤ liczba wniosków o tymczasowe aresztowanie, ➤ liczba nakazów opuszczenia lokalu przez osoby stosujące przemoc ➤ liczba nakazów powstrzymywania się osoby stosującej przemoc od kontaktów z osobą doświadczającą przemocy, ➤ liczba osób objętych dozorem kuratora, ➤ liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – A” przez uprawnione podmioty, ➤ liczba sporządzonych formularzy „NK-C” i „NK-D”, ➤ liczba spraw zakończonych w wyniku braku zasadności podejmowanych działań ➤ liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” na skutek ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy indywidualnego planu pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ I kwartał każdego roku
3.2. Realizowanie	3.2.1. Współpraca z	<ul style="list-style-type: none"> ➤ PCPR w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba programów 	

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

<p>programów psychologiczno-terapeutycznych oraz korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową zmierzających do zmiany wzorców zachowań</p>	<p>instytucjami w zakresie oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych i korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób uczestniczących w programach ➤ liczba osób które ukończyły program ➤ liczba wniosków ws. wykroczenia z art. 66c KW 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	<p>3.2.2. Objęcie osób stosujących przemoc domową terapią odwykową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ GKRPA w Mielcu ➤ OPITU w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba spraw dotyczących problematyki nadużywania alkoholu, którymi zajmowała się GKRPA w Mielcu ➤ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe ➤ liczba osób objętych instytucjonalną pomocą, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Mielcu ➤ liczba rodzin objętych instytucjonalną pomocą, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.

4. Obszar: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Tabela 41. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
4.1. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	4.1.1. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.
	4.1.2. Organizacja szkoleń, warsztatów dla podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ MOPS w Mielcu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba przeprowadzonych szkoleń; ➤ liczba uczestników szkoleń, ➤ liczba osób korzystających ze szkoleń specjalistycznych. 	
	4.1.3. Organizowanie lub współorganizowanie konferencji, spotkań oraz debat publicznych dla służb i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ SSZ Urząd Miejski w Mielcu ➤ ZI 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ liczba konferencji, spotkań, debat publicznych, ➤ liczba osób uczestniczących w konferencji, spotkaniach, debatach publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 2021-2024 r.

XI. MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Prowadzenie monitoringu i ewaluacji realizacji Programu służy m.in. sprawdzeniu czy zostały zrealizowane planowane działania oraz czy osiągnięto zakładane rezultaty. W ramach procesu monitoringu i ewaluacji uzyskana zostanie również informacja czy i w jakim obszarze program wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian postawionych celów. Monitoring oceny stopnia realizacji Programu odbywać się będzie na podstawie sprawozdań wykonawców poszczególnych działań, przedstawionych w rocznym sprawozdaniu z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, przedkładanym Prezydentowi Miasta Mielca w pierwszym kwartale każdego roku.

Opracowanie Programu jest zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Mielec.

XII. EWALUACJA

Celem ewaluacji jest systematyczna ocena działań realizowanych w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec.

Dane do ewaluacji zbierane są corocznie w ramach zaplanowanego systemu monitoringu i służą ocenie stopnia realizacji założeń Programu. Każda instytucja podejmująca działania wynikające z niniejszego Programu, wypełni w pierwszym kwartale każdego roku sprawozdanie z jego realizacji. Na podstawie danych uzyskanych od realizatorów Programu Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Mielec przygotowuje do końca marca każdego roku sprawozdanie z realizacji Programu w danym roku. Wnioski płynące z monitoringu i ewaluacji mają posłużyć zmodyfikowaniu realizowanych działań oraz zaplanowaniu działań priorytetowych w kolejnym roku.

Ewaluacja Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec została przeprowadzona na podstawie analizy realizacji wskaźników zawartych w Programie. Wskaźniki realizacji Programu zostały osiągnięte, realizowane były zgodnie z założeniami Programu, jednak w dalszym ciągu konieczne jest prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych przeciwdziałających przemocy domowej.

XIII. ZASADY FINANSOWANIA

Zadania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Miejskiej Mielec na lata 2021-2024 finansowane będą z:

- 1) środków własnych budżetu miasta;
- 2) środków zaplanowanych w budżetach realizatorów Programu;
- 3) środków zabezpieczonych w ramach corocznych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii;
- 4) środków z budżetu państwa w ramach otwartych konkursów;
- 5) innych możliwych źródeł zewnętrznych.

XIV. ANALIZA SWOT ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Analiza SWOT (ang. Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia), określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Miejskiej Mielec.

Analiza SWOT jest narzędziem do ustalania celów strategicznych i wyznaczania priorytetów. Pozwala ona na systematyzację poszczególnych problemów oraz określenie ich hierarchii.

Technika analityczna SWOT polega na poszeregowaniu posiadanych informacji o danym problemie na cztery grupy:

- **Mocne strony:**
wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego problemu;
- **Słabe strony:**
wszystko to, co stanowi słabość, deficyt, barierę analizowanego problemu;
- **Szanse:**
wszystko to, co stwarza dla analizowanego problemu szansę korzystnej zmiany;
- **Zagrożenia:**
wszystko to, co stwarza dla analizowanego problemu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Tabela 42. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobrze rozwinięta współpraca pomiędzy wieloma instytucjami w Zespole Interdyscyplinarnym w Gminie Miejskiej Mielec, ➤ działalność informacyjna instytucji współpracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, ➤ dobrze przygotowana, doskonaląca się grupa specjalistów – przedstawiciele różnych instytucji, ➤ wprowadzenie w 2023 r. środka przymusu i konsekwencji dla sprawców przemocy, gdy nie przystąpią do programu korekcyjno-edukacyjnego, ani psychologiczno-terapeutycznego (art. 66c KW), ➤ stosowanie art. 15a ustawy o policji - nakazu opuszczenia lokalu przez sprawcę przemocy domowej. ➤ wysoka świadomość rangi problemu przemocy domowej wśród coraz szerszego kręgu podmiotów działających w tym obszarze, ➤ działanie istniejących, sprawdzonych procedur przez podmioty do tego uprawnione – procedura „Niebieskie Karty”, ➤ liczne kampanie społeczne na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, ➤ rosnące wzajemne zaufanie do osób i instytucji, ➤ zwiększająca się ilość informacji dotyczących ofert pomocy dla osób doświadczających przemocy, ➤ programy pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą domową, ➤ wdrażanie i realizowanie działań wobec sprawców przemocy, ➤ wykorzystanie istniejących instrumentów prawnych; ➤ świadczenie pomocy w godzinach popołudniowych, ➤ wsparcie rodzin wielodzietnych - realizacja programu "Mielecka Karta 3+". 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niechęć osób podejrzewanych o doznawanie przemocy do ujawniania przemocy, ➤ brak zainteresowania programami korekcyjno-edukacyjnymi i psychologiczno-terapeutycznymi wśród osób stosujących przemoc domową, skargi osób stosujących przemoc domową na skierowania zespołu Interdyscyplinarnego do programu korekcyjno-edukacyjnego. ➤ brak psychiatrów dziecięcych, ➤ rzadkie uczestnictwo lekarzy rodzinnych w posiedzeniach grup diagnostyczno-pomocowych udzielających pomocy rodzinom, ➤ opór do wszczynania procedury „Niebieskie Karty” ze strony przedstawicielei ochrony zdrowia, ➤ brak na terenie miasta Mielca całodobowego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,

ZAKOŃCZENIE

Realizowane działania w ramach Programu mają duże znaczenie przy kreowaniu przyszłych priorytetów w walce ze zjawiskiem przemocy domowej. Istotną rolę w realizacji tych działań odgrywa praca interdyscyplinarna oparta na kompleksowym, wieloaspektowym udzielaniu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową, pozwalająca na lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, a przez to przyczyniająca się do zwiększenia skuteczności podejmowanych działań. Praca interdyscyplinarna daje możliwość wzajemnego uczenia się, dzielenia wiedzą i doświadczeniami. Sprawne współdziałanie wielu instytucji i służb pozwala na efektywne wykorzystanie zasobów, instrumentów i uprawnień, zarówno na poziomie strategicznym jak i w indywidualnych przypadkach rodzin dotkniętych przemocą domową. Świadomość istnienia przemocy domowej, przy powszechnym pragnieniu, by widzieć świat, jako miejsce panowania, sprawiedliwości i porządku, w którym dom i rodzina jest ostoją bezpieczeństwa powoduje poczucie frustracji. Działania zawarte w niniejszym Programie mają w efekcie doprowadzić do zwiększenia się poczucia bezpieczeństwa w rodzinach dotkniętych problemem przemocy, jak również zapobiec eskalacji tego zjawiska w rodzinach zagrożonych wystąpieniem przemocy w rodzinie czy tych, w których przemoc miała miejsce. Działania realizowane w ramach Programu w sposób znaczący wpływają na zmianę świadomości społecznej. Ujawnianie przypadków przemocy domowej świadczy o poszerzeniu wiedzy na temat zjawiska przemocy. Ponadto każdy zgłoszony przypadek przemocy domowej to odpowiedź społeczeństwa na brak przyzwolenia na to zjawisko, to świadomość, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Wyrażamy nadzieję, iż wszystkie te działania podejmowane na zasadach partnerstwa i interdyscyplinarności, przyczynią się do osiągnięcia zamierzonych celów.

Spis tabel

Tabela 1. Rodzaje przemocy i związanych z nimi zachowań	14
Tabela 2. Płeć ankietowanych uczniów	38
Tabela 3. Współmieszkańcy ankietowanych uczniów	39
Tabela 4. Sytuacja rodzinna uczniów	41
Tabela 5. Występowanie zjawiska przemocy domowej.....	42
Tabela 6. Styczeńność z przemocą w domach ankietowanych uczniów	43
Tabela 7. Formy przemocy domowej, z jakimi spotykają się uczniowie	45
Tabela 8. Doświadczenie przemocy domowej przez uczniów.....	47
Tabela 9. Ofiary przemocy domowej	48
Tabela 10. Sprawcy przemocy domowej.....	49
Tabela 11. Opór wobec pojawiającej się przemocy domowej	51
Tabela 12. Reakcja poszczególnych osób na przemoc domową	53
Tabela 13. Przyczyny przemocy domowej.....	54
Tabela 14. Przekonania ankietowanych na temat przemocy domowej.....	56
Tabela 15. Relacje ankietowanych w rodzinie	58
Tabela 16. Znajomość procedury Niebieskiej Karty	59
Tabela 17. Gotowość do informowania innych osób o doznawanej przemocy domowej.....	60
Tabela 18. Przeszkody w szukaniu pomocy w obliczu przemocy domowej.....	62
Tabela 19. Zwracanie się o pomoc w sprawie przemocy domowej	63
Tabela 20. Otrzymana pomoc w sprawie przemocy domowej	64
Tabela 21. Pożądane zachowanie się osoby doznającej przemocy domowej.....	65
Tabela 22. Liczba Niebieskich Kart - A sporządzonych w latach 2021-2023	69
Tabela 23. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023	70
Tabela 24. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta- C”	70
Tabela 25. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart- D”	71
Tabela 26. Skala przemocy domowej oraz częstotliwość jej występowania.....	71
Tabela 27. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej.....	72
Tabela 28. Odsetek poszkodowanych osób starszych w wyniku przemocy domowej.....	73
Tabela 29. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową	73
Tabela 30. Działania podejmowane wobec osób doświadczających przemocy domowej.....	74
Tabela 31. Działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc domową	75
	96

W RODZINIE W GMINIE MIEJSKIEJ MIELEC NA LATA 2021-2024

Tabela 32. Działania podejmowane wobec świadków przemocy domowej.....	76
Tabela 33. Działania podejmowane wobec dzieci doświadczających przemocy domowej	77
Tabela 34. Działania podjęte przez Policję w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”	78
Tabela 35. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy	79
Tabela 36. Liczba osób objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2021-2023	80
Tabela 37. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy w latach 2021-2023	80
Tabela 38. Profilaktyka i edukacja społeczna	84
Tabela 39. Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej.....	86
Tabela 40. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	89
Tabela 41. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	91
Tabela 42. Analiza SWOT.....	94

Spis wykresów

Wykres 1. Płeć ankietowanych uczniów	38
Wykres 2. Współmieszkańcy ankietowanych uczniów	40
Wykres 3. Sytuacja rodzinna uczniów	41
Wykres 4. Występowanie zjawiska przemocy domowej.....	42
Wykres 5. Styczność z przemocą w domach ankietowanych uczniów.....	44
Wykres 6. Formy przemocy domowej, z jakimi spotykają się uczniowie	45
Wykres 7. Doświadczenie przemocy domowej przez uczniów	47
Wykres 8. Ofiary przemocy domowej	49
Wykres 9. Sprawcy przemocy domowej	50
Wykres 10. Opór wobec pojawiającej się przemocy domowej.....	52
Wykres 11. Reakcja poszczególnych osób na przemoc domową.....	53
Wykres 12. Przyczyny przemocy domowej	55
Wykres 13. Przekonania ankietowanych na temat przemocy domowej	57
Wykres 14. Relacje ankietowanych w rodzinie	58
Wykres 15. Znajomość procedury Niebieskiej Karty	59
Wykres 16. Gotowość do informowania innych osób o doznawanej przemocy domowej	61
Wykres 17. Przeszkody w szukaniu pomocy w obliczu przemocy domowej.....	62
Wykres 18. Zwracanie się o pomoc w sprawie przemocy domowej.....	63
Wykres 19. Otrzymana pomoc w sprawie przemocy domowej.....	64
Wykres 20. Pożądane zachowanie się osoby doznającej przemocy domowej	65